ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА УПРАВАТА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ЗА 2024 ГОДИНА

ВОВЕД – КРАТОК ПРЕГЛЕД

Во 2024 година Управата за заштита на културното наследство, орган во состав на Министерството за култура и туризам продолжува со активностите во согласност со своите законски надлежности. Во извештајот ќе бидат опфатени повеќе сегменти од работата на Управата кои може да се систематизираат во повеќе глави и тоа:

- Глава I: Воведно обраќање
- Глава II: Мисија
- Глава III: Законска регулатива, Функционална поставеност и кадровски потенцијал
- Глава IV: Реализирани активности по сектори
- Глава V: Финансиско работење
- Глава VII: Контакт информации и социјални мрежи

I. ВОВЕДНО ОБРАЌАЊЕ

Управата за заштита на културно наследство, во 2024 година успешно ги реализираше планираните активности и се фокусираше на започнување на нови процеси кои обезбедуваат напредок во делот на заштитата на културното наследство во Република Македонија.

Сакам да истакнам дека во 20 годишното постоење на УЗКН првпат се поднесува годишен извештај за работата на управата иако тоа е законска надлежност согласно член 144 б алинеј 4 од Законорт за заштита на културното наследство.

Овој извештај има за цел да ја информира Владата на РСМ за активностите на Управата, поточно за работата на сите сектори кои се дел од организационата поставенос на управата.

Главната цел на управата е преку Годишниот извештај да може да придонесе за транспарентност односно да овозможи еден ефективен систем преку кој ќе се согледа работата на управата.

Особено значајно во делот на заштитата е продолжување на капиталните проекти Скопска Тврдина КАЛЕ и Возобновување на Светиклиментовиот универзитет на Плаошник во Охрид каде имаше застој од 2017-2024 година.

Со градење доверба и партнерство, преку целосна транспарентност, остануваме посветени во намерите своите институционални и човечки капацитети да ги ставиме во функција на унапредување на заштитата и промоцијата на културното наследство како темелна државна вредност која треба да ја пренесеме на идните генерации.

Весела Честоева

Директор

II. МИСИЈА

Управата за заштита на културното наследство во својство на правно лице и орган во состав на Министерството за култура и туризам е централна институција во единствениот национален и интегриран правен систем за заштитата на културното наследство.

Согласно својата организациона поставеност, УЗКН управува и ги спроведува административните и стручните постапки во процесите на идентификација, валоризација, заштита и користење на културното наследство и националното богатство на Македонија.

Во изминатите две децении, УЗКН помина низ исклучително динамични општествени процеси, подеми и падови, кои оставија сериозни состојби во делот на заштитата на културното наследство во нашата земја.

Постојаните закани и предизвици налагаат сериозна посветеност и активно ангажирање, воедно и континуирана соработка со мрежата на останатите институции одговорни за заштитата и управувањето со културното наследство, вклучувајќи го Секторот за заштита на културно наследство при Министерството за култура и туризам, заводите, музеите конзерваторските центри, библиотеките, Кинотеката и другите овластени субјекти за заштита на нематеријалното културно наследство, како и невладиниот сектор и другите национални тела вклучени во оваа дејност.

На заштитата и негувањето на недвижното, движното и нематеријалното културно наследство, гледаме како на дел од свесната артикулација на колективната национална меморија во областа на културата и туризмот.

III. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА, ФУНКЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ И КАДРОВСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

За вршење на управните, стручните и други работи од областа на заштитата на културното наследство, согласно со Законот за заштита на културното наследство (Службен весник на Република Македонија бр.20/2004), на ден 02.04.2004 година се формира Управата за заштита на културното наследство, како орган во состав на Министерството за култура, со својство на правно лице. Согласно Законот за измена на законот за заштита на културното наследство (Службен весник на Република С.Македонија бр.3/2025), а поради претходна промена на називот на Министерството за култура и туризам, се променува и називот на Управата, во Управа за заштита на културното наследство, орган во состав на Министерството за култура и туризам.

Во периодот од формирање на Управата, Законот за заштита на културното наследство е изменет и дополнет во повеќе наврати објавен во Службен весник бр. (20/2004; 71/2004; 115/2007; 18/2011; 148/2011; 23/2013; 137/2013; 164/2013; 38/2014; 44/2014; 199/2014; 104/2015; 154/2015; 192/2015; 39/2016; 11/2018; 20/2019; 3/2025).

Надлежности на Управата за заштита на културното наследство согласно основниот Закон за заштита на културното наследство и измените и дополнувањата на истиот се:

1. Води управна постапка по предмети од областа на заштитата на културното наследство и донесува управни акти;
2. Ги подготвува актите од областа на заштитата на културното наследство што ги донесува Министерството за култура и туризам;
3. Учествува во управни и други постапки, поврзани со културното наследство и неговата заштита, што ги водат други надлежни органи;
4. Покренува иницијативи и поведува постапки пред надлежни органи, за работи што се од јавен интерес за културното наследство и неговата заштита;
5. Го координира спроведувањето на националните и стратегиски значајните проекти, планови и програми во остварувањето на заштитата на културното наследство;
6. Предлага Национална стратегија за заштита и користење на културното наследство;
7. Предлага Национален акциски план за превенција на криминалитетот против културното наследство и го координира неговото спроведување;
8. Ја предлага Приоритетната листа од членот 110 од Законот;
9. Ја координира меѓународната соработка во врска со заштитата на културното наследство;

10. Формира одбори за нематеријално, недвижно и движно културно наследство како советодавни тела
11. Формира координативен одбор за заштита на културни добра во случај на вооружен судир и други постојани и привремени помошни тела.
12. Ја следи и анализира состојбата на културното наследство и предлага акти и мерки за остварување, развој и унапредување на неговата заштита;
13. Води централна евиденција и посебни национални инвентари на културното наследство, во смисла на законот и ратификуваните меѓународни договори;
14. Врши класифицирање според Националната класификација на културното наследство;
15. Го води Националниот регистар на културното наследство;
16. Ги врши работите поврзани со воспоставувањето, организирањето и развојот на Информативниот систем за културното наследство на Република Северна Македонија;
17. Врши работи на безбедносна заштита и заштита на културното наследство во случај на вооружен судир и природни непогоди;
18. Врши работи на заштита од физичко оштетување забрзано од загадувањето и унапредување на квалитетот на животната средина во заштитените подрачја;
19. Управува со културното наследство во државна сопственост, за кое правото на користење не му е дадено на друг носител на тоа право или за кое не е дадена концесија;
20. Ги врши работите во врска со остварувањето на правото на првенствено купување, утврдувањето на правичните надоместоци, висината на наградата за случајно откритие, обезбедувањето по пат на хипотека и други работи од имотно-правна природа од областа на заштитата на културното наследство;
21. Подготвува планови и програми за заштита на културното наследство согласно закон ;
22. Ја следи примената на ратификуваните меѓународни договори од областа на заштитата на културното наследство, предлага и презема активности за остварување на правата и обврските што произлегуваат од нив и подготвува национални извештаи за нивната примена;
23. Ги врши работите на инспекцискиот надзор над спроведувањето на прописите за заштита на културното наследство согласно со закон;
24. Ги води работите во врска со меѓународната соработка и помош во областа на заштитата на културното наследство и
25. Организира вршење на други работи од областа на заштитата на културното наследство од надлежноста на Министерството за култура и туризам, утврдени со закон.

Организационата структура на Управата за заштита на културното наследство, според Правилникот за внатрешна организација, ја сочинуваат 4 сектори и 15 одделенија:

1. Сектор за идентификација, заштита и користење на културното наследство

- Одделение за недвижно културно наследство;
- Одделение за движно културно наследство;
- Одделение за нематеријално културно наследство;
- Одделение за интегрирана заштита на културното наследство;
- Одделение за евиденција на културното наследство.

2. Сектор за превенција и инспекциски надзор на културното наследство

- Одделение за превенција на културното наследство;
- Одделение за инспекциски надзор за заштита на културното наследство.

3. Сектор за меѓународна соработка, документација и дигитализација на културното наследство

- Одделение за меѓународна соработка
- Одделение за документација на културното наследство
- Одделение за регистрација на културното наследство и ИТ поддршка
- Одделение за дигитализација на културното наследство

4. Сектор за општи работи, финансии и правна заштита

- Одделение за правна заштита
- Одделение за архивски и стручно-административни работи
- Одделение за финансиски прашања

5. Одделение за управување со човечки ресурси

Управата има вкупно 102 систематизирани работни места, од кои 101 за административни службеници и 1 работни места без таков статус. Од предвидените работни места пополнети се 48 работни места, од кои две работни места се во мирување по основ на неплатено отсуство.

IV. АКТИВНОСТИ НА УПРАВАТА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ПО СЕКТОРИ

1. Сектор за идентификација, заштита и користење на културното наследство

Во Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство се вршат работи што се однесуваат на идентификацијата и режимот на заштита и користење на културното наследство.

Работите во Секторот се вршат преку: *Одделението за недвижно културно наследство, Одделението за интегрирана заштита, Одделението за движно културно наследство, Одделението за нематеријално културно наследство и Одделението за евиденција на културното наследство.*

Во текот на 2024 година, во согласност со работни цели и работни задачи пропишани во Правилникот за систематизација на работните места во Управата за заштита на културното наследство, извршени се следните работи и задачи:

I . НОРМАТИВНО-ПРАВНИ РАБОТИ

1.1. Во тек е имплементација на Проектот на Светска Банка за воспоставување на Новиот национален едношалтерски систем (New National Single Window- NSW) одговорни за правната и регулаторна рамка и Работна група за имплементација на Проектот на Светска Банка за воспоставување на Новиот национален едношалтерски систем (New National Single Window- NSW) одговорни за функционалните побарувања (бизнис процесите хармонизација на податоците) Раководителот на Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство присуствуваше на работните состаноци организирани од Царинска Управа на Р.С. Македонија, при што беа изработени:

- Нацрт Закон за воспоставување и работење на Националниот едношалтерски систем за обработка на податоци во електронска форма во постапките за увоз, извоз и транзит,. Со изготвениот Нацрт Закон за воспоставување и работење на Националниот едношалтерски систем за обработка на податоци во електронска форма во постапките за увоз, извоз и транзит се уредува воспоставувањето на националната едно шалтерска околина за царина на Република Северна Македонија која вклучува интегриран сет на интероперабилни електронски услуги за размена на податоци преку Националниот едношалтерски систем помеѓу царинските и не царинските системи на Република Северна Македонија
- Нацрт-Договорот за користење на Националниот едношалтерски систем на царина со Јавните Органи

- Нацрт-Договорот за користење на Националниот едношалтерски систем на царина со Економски оператори
- Договорот за ниво на услуги,
- Меморандум на разбирање со сите органи
- Договор со крајниот корисник

1.2. Како член на Работната група за билатералниот скрининг за Поглавје 1 Слободно движење на стоки, Директорот и Раководителот на Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство учествуваа во изработката на

Придонесот кон Извештајот на Европската Комисија за 2024 година и одговорите на Прашалник за Поглавје 1 Слободно движење на стоки во делот III.iii Секторско законодавство (Генерички прашања), Културни добра - Директива 2014/60/ЕУ-за враќање на предмети од областа на културата кои се незаконски извезени од територијата на земја членка и за изменување на Регулативата (ЕУ) бр. 1024/2012 CELEX бр. 32014L0060, а во врска со Прашалникот за усогласување на Законот за заштита на културното наследство кој е делумно усогласен со Директивата од причина што дел од одредбите од Директивата CELEX бр. 32014L0060 се однесуваат на земјите-членки на ЕУ (целосна усогласеност ќе се постигне по влез во ЕУ). Одредбите кои се содржани во Законот за заштита на културното наследство, а произлегуваат од транспонирањето на Директивата 2014/60/ЕУ се применуваат со денот на донесувањето на Законот.

1.3. Формирана е рботна група која работи на Предлог Закон за заштита на културното наследство за член 143 (*Основање и статус на Управата за заштита на културното наследство*) и 147 (Надлежност на Управата), а за потребите за изработка на новиот Закон за заштита на културното наследство.

1.4. Раководителот на Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство изготви Функционална анализа за Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство, што беше потребно за изготвување на Правилник за систематизација на работните места во Управата за заштита на културното наследство.

II.СТУДИСКО - АНАЛИТИЧКИ РАБОТИ

2.1. *Предлог* ***Програма за изработка на заштитно-конзерваторски основи за урбанистички планови во Република Македонија во 2025 година***

Изготвена е предлог **Програма за изработка на заштитно-конзерваторски основи за урбанистички планови во Република Македонија во 2025 година**, во рамките на Годишната програма за финансирање на проекти од национален интерес во културата за 2025 година, а во согласност со законските обврски кои произлегуваат од член 71 став 4 од Законот за заштита на културното наследство („Службен весник на Република Македонија" бр. 20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 19/20). За изготвувањето на оваа предлог Програма изготвени се барања за доставување на Годишни програми за донесување на урбанистички планови до 81 единица на локална самоуправа, по кое барање одговорија 26 единици на локална самоуправа. По добиените Годишни програми од Општините врз основа на направена проверка и селекција на плановите во кои има културно наследство и изработен е предлог Програма за изработка на заштитно-конзерваторски основи за просторни и урбанистички планови во Р. Македонија во 2025 година. Предлог програмата е изготвена од административниот службеник-виш соработник за интегрирана заштита на археолошки локалит Андријана Петковска

2.2. Изготвени се **Работни процедури за сите постапки одделно за издавање на акти од Одделението за недвижно културно наследство** од Раководителот на Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство и тоа за:

- Издавање на управен акт -*Дозволи за вршење на археолошки истражувања;*
- Издавање на управен акт - *Одобрение за употреба на опрема за детекција;*
- Издавање на управен акт - *Заштитно-конзерваторски услови;*
- Издавање на управен акт - *Одобренија за конзерваторски истражувања* ;
- Издавање на управен акт -Конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита на недвижно културно наследство;
- Издавање на управен акт – Решение за ништовност на управен акт;
- Издавање на акт – *Согласности за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти.*

2.3. Изготвени се ***Работни процедури за сите постапки одделно за издавање на акти од Одделението за интегрирана заштита*** и тоа:

- Издавање на документ-Анкетен лист за постоење на културно наследство;
- Издавање на документ - Решение за одобрување на Заштитно-конзерваторски основи;
- Издавање на документ- Мислење за постоење на културно наследство;
- Издавање на документ-Податоци и информации за постоење на културно наследство.

2.4. Работа на Иницијативата за впишување на **"Традиционалното знаење и вештини за изработка и свирење на гајда"** како нематеријално културно наследство на УНЕСКО.

- Изработен е Извештај за досегашните извршени работи и тековни активности во врска со номинацијата насловена: **Традиционалното знаење и вештини на изработка и свирење на гајда** поднесена на 31 март 2023 година за можно впишување во декември 2024 година на Репрезентативната листа на УНЕСКО за нематеријално културно наследство на човештвото. Целосната документација за ова номинациско досие е прикачена на официјалната страница на УНЕСКО https://ich.unesco.org/en/home и до истата може лесно да се пристапи преку Browse the Lists of ICH., Files 2024 Under Process.

Исто така направен е и превод на англиски јазик на **Одлуката за прогласување на традиционалното знаење и вештини на изработка и свирење на гајда за културно наследство од особено значење, поткатегорија исклучително значење** - (Одлука на Владата бр. 45-4209/1-19 од 4 февруари 2020 година) како и на **Потврдата за впишување на Традиционалното знаење и вештини на изработка и свирење на гајда (бр.10-624/18** од 28.03.2023 година) во Националниот регистар на културно наследство на РСМ, документи што се доставија во прилог во насока на изготвување на номинациското досие. Притоа, во

гореспоменатата потврда е нагласено дека во моментот Националниот регистар на културно наследство е во процедура на техничка реконструкција.

Оваа година на 19 седница на Меѓувладиниот комитет за заштита на нематеријалното културно наследство се одржа во Асунсион, Република Парагвај од понеделник 2 до сабота 7 декември 2024 година беше разгледувано и ова досие и беше впишано на Репрезентативната листа на УНЕСКО за нематеријално културно наследство на човештвото.

2.5. Континуирано дополнување и ревизија на податоците од **Преглед листата на заштитени нематеријални културни добра и оние кои се во процедура на заштита** согласно пропишаната законска легислатива.

2.6. Воспостоставување заштита на нематеријални добра

- до Институт за фолклор е доставена Ургенција да достават Елаборат со корегиран наслов за понатамошна процедура “Машки обредни поворки со маски (карневал) во Вевчани” (бр. 10-161/1 од 10.01.2024 година);
- до овластените субјекти за заштита на нематеријално културно наследство – НУ Музеј на Р.С. Македонија, НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Битола и Институт за македонски јазик доставени се барање за номинација на стручно лице за ревизија на елаборати за валоризација на нематеријални добра: *“Приказни за глупавиот змеј (ѓавол,џин) кај турците во Р.Македонија”; Формули при разни пригоди кај Турците во Р.Македонија”; “Броенки и реденки кај Македонците”; „Турски волшебни приказни кај Турците во Р.Македонија“ и “Пословици и поговорки кај Турците во Р.Македонија“.*
- Ургенции до Институт за македонски јазик, повторено барање за номинација на стручни лица за учество во ревизија на елаборати (бр. 10-1032/1 од 27.02.2024, бр. 10-1033/1 од 27.02.2024, бр. 10-1034/1 од 27.02.2024, бр. 10-1035/1 од 27.02.2024, бр. 10-1036/1 од 27.02.2024);
- Врз основа на доставените номинации од овластените субјекти - НУ Музеј на Р.С. Македонија, НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Битола изработени се ***6 Решение за формирање на комисија за валоризација на нематеријални добра***, и тоа:
  - “Приказни за глупавиот змеј (ѓавол,џин) кај турците во Р.Македонија”, бр.10-1032/2 од 28.03.2024 год;
  - “Формули при разни пригоди кај Турците во Р.Македонија”, бр.10-1035/2 од 28.03.2024 год. ;
  - “Броенки и реденки кај Македонците”, бр.10-1033/2 од 28.03.2024 год.;
  - “Традиционална исхрана кај албанското население од Долнени и Крушевско”, бр.10-1000/2022 од 16.05.2024 год.;
  - “Турски волшебни приказни кај Турците во Р.Македонија”, бр.10-1034/3 од 16.05.2024 год.;
  - “Пословици и поговорки кај Турците во Р.Македонија”, бр.10-1036/5 од 13.06.2024.

- Врз основа на извршените ревизии на доставените Елаборати за валоризација на нематеријалните добра изработени се **5 Извештаи од работата на Комисиите за ревизија на Елаборати за валоризација на нематеријалните добра** и тоа:

- "Броенки и реденки кај Македонците"-10-1033/5 од 13.05.2024;
- "Приказни за глупавиот змеј (ѓавол,цин) кај турците во Р.Македонија"-10-1032/5 од 13.05.2024;
- "Формули при разни пригоди кај Турците во Р.Македонија"-10-1035/5 од 17.05.2024;
- "Турски волшебни приказни кај Турците во Р.Македонија"-10-1034/5 од 11.06.2024;
- "Пословици и поговорки кај Турците во Р.Македонија"-10-1036/5 од 13.06.2024).

III. УПРАВНО - ПРАВНИ РАБОТИ

3.1. Управни предмети во прв степен:

Во извештајниот период Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство, постапуваше по управни предмети за кои Управата е надлежна како првостепен орган.

3.1.1. Дозволи за вршење на археолошки истражувања

Во тековната 2024 год. , согласно член 58 од Законот за заштита на културно наследство издадени, по барање на установите за заштита на културното наследство, правни и физичкин лица издадени се **вкупно 71 Дозвола за вршење на археолошки истражувања** и тоа:

носител	Археолошки локалитет	вкупно
НУ Национален Конзерваторски центар Скопје	*Геоскенирање на лок. „ Грнеица“, с.Ваташа, Кавадарци* *Сондажно археолошко истражување на локалитет „Пајрадиште“, с. Балин Дол-Гостивар* *Заштитно археолошко истражување на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-*	4

	Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево *Заштитно археолошко истражување на „Градиште", с. Горна Бањица, за изградба на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево*	
НУ Конзерваторски центар Скопје	*Заштитно археолошко истражување на КП 929/1, КП 929/4, 929/5, КП 938/1, КП 938/2, 939/6, КП 939/7, КП 937/2 КО Злокуќани, во Контактна зона Споменичка целина – „Античкички град Скупи"* *Заштитно археолошко истражување на* КП 949/1, КП 949/2, 950/1, КП 948/3, КП 940/5, 948/14, КП 948/4, КП 948/11, КП 948/7, КП 948/13 и КП 948/2 *КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичка целина – „Античкички град Скупи* *Заштитно археолошко истражување на* КП 270/1, КП 270/7, 270/8, КП 305/2, КП 304/5, КП 268/2, КП 269/2, КП 270/9 КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичката целина-Антички град „Скупи" *Заштитно археолошко истражување на КП 3450/2 КО Кучково, Ѓорче Петров;* *Заштитно археолошко истражување КП 992 дел 30, КО Злокуќани на локалитет „Скупи" -Злокуќани* заштитни археолошки истражувања ќ одвиваат на КП 270/1, КП 270/7, 270/8, КП 305/	**6**

	304/5, КП 268/2, КП 269/2, КП 270/9 КО Злоку во Контактна зона на Споменичката це Антички град „Скупи“	
НУ Археолошки музеј на РС Македонија-Скопје	*Геофизичко археолошко истражувања и рекогносцирање на локал „ Милци“, Гевгелија* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Тумба Маџари“ Скопје* *Систематско археолошко истражување локалитет „Римски гробишта“, с. Барово, Демир Капија* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Градиште“- Неготино* *Систематско археолошко подводно истражување на локалитет „Врбник“- Струга* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Стакина Чешма“-Валандово;* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Големо Градиште“, село Коњух-Кратово* *Сондажно археолошко истражување на локалитет „Корошишта“, с. Џепин-Струга* *Сондажно археолошко истражување на Римскиот каструм на локалитетот „Исар“, с. Марвинци-Валандово*	**11**

	Сондажно археолошко истражување на локалитетот „Голема Пешт“, с. Здуње, Македонски Брод *Недеструктивно археолошко истражување на подрачјето на градСкопје, за потребите на ОСОСК-СКИ-ЕСККДПКН*	
ЈУ Музеј на град Скопје	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Скупи“, Злокуќани, Комплекс „Голем терминален објект и Голема ранохристијанска базилика со атриум*	**1**
НУ Завод за заштита спомениците на културата и Музеј Охрид	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Самоилова Тврдина“-Цитадела, Охрид* *Сондажно археолошко истражувањена КП 2440/3 Коњско-Охрид* *Сондажно археолошко истражување на КП 15953 КО Охрид3, Охрид*	**3**
ОУ Народен музеј-Свети Николе	*Геофизичко археолошко истражување на локалитет „Барутница“, с.Амзабегово, Св. Николе* *Систематско археолошко истражување н локалитет на лок. „Барутница“ с.Амзабегов Свети Николе* *Систематско археолошко истражување на „Градиште“, Славков Дол, с.Кнежје-Билазора за 2024 година*	**3**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј Штип	*Заштитни археолошки истражувања налокалитет. „ Градиште“, с. Кнежје Билазора,Свети Николе;*	**3**

	Систематски археолошки истражувања на локалитет „Говедарски Пат“, с. Црвулево-Штип *Сондажно археолошко истражување на локалитет Могила 3 лок. „Баш Тепе-Анче“ с. Карбинци*	
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј Прилеп	*Заштитни археолошки истражувања на локалитет„Долно Садово“, Прилеп* *Систематски археолошки истражувања на локалитет „Бедем Стибера“ с. Чепигово-Прилеп* *Археолошко рекогносцирање. на локалитет „Горна Кобил“, с.Ореовец-Прилеп* *Заштитно археолошко истражување на локалитет „Трескавец“, с. Дабница за 2024 година*	**4**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Битола	*Заштитно археолошко истражување на локалитет „Школска Тумба“, с. Могила* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Градиште“, с. Црнобуки-Битола* *Подводно археолошко рекогносцирање на водите на Преспанското езеро* *Заштитно археолошко истражување на Старото градско јадро „Јавор“ на КП 96114 КО Битола* *Сондажно археолошко истражување на локалитет „Велушка Тумба“, с. Породин-Битола*	**5**

НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Струмица	*Гео-физичко снимање на археолошки локалитет„Стакина Чешма“- Валандово* *Заштитно археолошко истражување на археолошки локалитет „ Св. Четириесет Севастиски маченици“, с. Банско-Струмица* *Заштитно археолошко истражување на локалитет рибарско претпријатије „Дојр Езеро“ КП 1560/1 КО Нов Дојран* *Заштитно археолошко истражување на локалитет „Мрдаја“-Дојран 2024 година* *Заштитно археолошко истражување на КП 5079, КП 5081 и КП 5108 КО Гевгелија* *Геомагнетна проспекција на неолитски населби во Струмичко-Дојранскиот регион на неолитската населба „Орниче“, Костурино и „Атици“ Споменик“, Црничани за 2024 година*	**6**
НУ за управување со архео лошкиот локалитет Стоби-Градско	*Заштитни археолошки истражувања на „ Епископски базилики и Крстилница“ во Стоби* *Систематско археолошко истражување на локалитет -доистражување на Театарот во Стоби* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Стоби “ на објектите Јужен*	**5**

	Бедем и Јужна Порта *Систематско археолошко истражување на локалитет „Стоби “ - доистражување на Градбата со арки* *Заштитно археолошко истражувања на Резиденцијален и комерционален кварт во Стоби-2024 година*	
НУ Музеј Гевгелија	*Систематско археолошко истражување на локалитет „ Вардарски Рид“ (античка Гортинија), Гевгелија;* *Систематско археолошко истражување на локалитет - „Брданов Камен„ Богданци,*	**2**
ОУ Музеј на Град Кратово	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Цоцев Камен“, с. Шопско Рударе-* *Кратово*	**1**
НУ Музеј „Никола Незлобински“-Струга	*Сондажно археолошко истражување на локал* *.„Камен мост-Опале“ с. Радолишта, Струга*	**1**
Локален археолошки и историски музеј „Теракота“ Виница	*Сондажно археолошко истражување на локал* *„Градиште 2“, с.Виничка Кршла-Виница*	**1**
Локален Музеј-Галерија Кавадарци	*Сондажно археолошко истражување на локал* *„Пештера Будимирица“, Каменичка долина-Кавадарци* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Циганска Затока“, населба Брушани, Тиквешко Езеро*	**2**

НУ Музеј Куманово-Куманово	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Градиште“, с. Младо Нагоричане-Куманово* *рекогносцирање во рамки на проектот „Теренска евиденција во функција на заштита на локалитетите во Кумановско* *Сондажно археолошко истражување на локалитет „Градиште-Бислим“, с. Пчиња*	**3**
ЛУ Градски Музеј-Крива-Паланка	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Стамболичка Нива “, с. Псача - Крива Паланка* *Заштитно археолошко истражувања на локалитетот „Градиште“, с. Градец-Крива Паланка*	**2**
ЗГ Центар за археолошки истражувања - Скопје	*рекогносцирања на старите градови и тврдини во сливовите на реките Вардар, Брегалница, Дрим и Струмешница, во 2024 година*	**1**
Институт за старословенска Култура-Прилеп	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Колобаиса“, Трескавец-Прилеп*	**1**
Проф. д-р Антонио Јакимовски	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Старо Бонче“, с. Бонче-Прилеп* *УП Бр. 08-654 од 15.08.2024 година*	**1**
Проф. д-р Бошко Ангеловски	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Дрма Бадер“, с.Бадер - КО Петровец, Скопје*	**1**
Д-р Дамјан Донев	*Сондажно археолошко истражувањеза потребите на проектот „Микротопографија на Видин град-некрополи за 2024 год.*	**1**

Центар за истражување на Предисторијата ЦИП	*Сондажно археолошко истражување на локалитет* „ Врбјанска Чука“ КП 2044/1 , с. Славеј *Сондажно археолошко истражување на локали* *„Влахо“*,КП 1874 и КП 1872 *кај с. Живојно*	**2**
	вкупно	**71**

До надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство доставени се **9 Барања за дополнителни податоци во врска со поднесените барања за добивање Дозвола за археолошки истражувања на археолошките локалитети.**

3.1.2. Решение за дополнителни елементи на управени акти

(Дополнителна Дозвола за археолошки истражувања)

По барање на установите за заштита на културното наследство за продолжување на веќе започнатите археолошки истражувања издадени се ***4 Решенија за дополнителни елементи на управни акти*** *(Доплонителна Дозвола за археолошки истражувања)* за продолжување на веќе започнатите археолошки истражувања согласно член 89 од Законот за општа управна постапка и тоа:

носител	***локалитет***	***вкупно***
НУ Национален Конзерваторски центар Скопје	*Заштитно археолошко истражување на „Градиште“, с. Горна Бањица, за изградба на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево*	***1***
НУ Конзерваторски центар-Скопје	*Сондажно археолошко истражување на КП 929/1, КП 929/4, 929/5, КП 938/1, КП 938/2, 939/6, КП 939/7, КП 937/2 КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичката целина -Античкиот град „Скупи“*	***1***
Археолошки музеј на Македонија	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Корошишта“, с. Цепин-Струга*	***2***

	Систематско археолошко подводно истражување на локалитет „Врбник“- Струга	
	вкупно	***4***

3.1.3. Решенија за запирање на постапката за издавање на Дозволата за археолошко истражување

Заради недоставување на потребната документација, како ибарање за запирање на постапка , согласно член 54 од Закон за Општа Управна постапка издадени се 4 **Решенија за запирање на постапката за издавање на Дозволата за археолошко истражување** и тоа:

носител	**локалитет**	**вкупно**
НУ Национален Конзерваторски центар Скопје	*Заштитно археолошко истражување на „Градиште“, с. Горна Бањица, за изградба на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево*	**1**
НУ Конзерваторски центар-Скопје	*Сондажно археолошко истражување на КП 929/1, КП 929/4, 929/5, КП 938/1, КП 938/2, 939/6, КП 939/7, КП 937/2 КО Злокуќани, во Контактна зона на Спомееничката целина -Античкиот град „Скупи“*	**1**
Археолошки музеј на Македонија	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Корошишта“, с. Џепин-Струга* *Систематско археолошко подводно истражување на локалитет „Врбник“-Струга*	**2**
	вкупно	**4**

3.1.4. Решение за одбивање на барање за добивање на Дозвола за археолошко истражување

Согласно член 58 од Законот за заштита на културно наследство издадени се **вкупно 7 Решенија за одбивање на барање за добивање на <u>Дозволи за вршење на археолошки истражувања</u>** и тоа:

носител	локалитет	вкупно
НУ Национален конзерваторски центар-Скопје	▪ *Геоскенирање на просторни целини во рамките на археолошкиот локалитет „Грнеица“, с. Ваташа, Општина Кавадарци Рекогносцирање за изградба на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево, како и делница на Автопат: Тетово-Гостивар, Општина Тетово, Општина Боговиње, Општина Брвеница, Општина Врапчиште и Општина Гостивар*	**2**
НУ Конзерваторски центар Скопје-Скопје.	*заштитни археолошки истражувања на КП 992/3, КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичката целина-Антички град „Скупи“ КО Злокуќани*	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј-Битола	*систематски археолошки ископувања на локалитетот „Градиште“, с.. Црнобуки-Битола*	**1**
ЈОУ Локален музеј-Галерија Кавадарци	*„Палео-Патеки: По трагите од луѓето од раната праисторија“, Рекогносцирање и сондажно ископување во пештерата Будимирица, Каменичка долина, Кавадарци и Тиквешкиот регион*	**1**
Локална Установа Градски Музеј - Крива Паланка .	*„Стамболиска Нива“ и „Селиште“, Крива Паланка*	1
д-р Дамјан Донев	*Реализација на проектот „Стари рударски галерии во Осоговскиот крај “*	1
	вкупно	**7**

3.1.5. Решение за исправка на техничка грешка на Дозвола за археолошко истражување

По барање на установите за заштита на недвижно културно добро, согласно член 97 од Закон за Општа Управна постапка, издадени се **3 Решенија за исправка на техничка грешка на Дозвола за археолошко истражување** и тоа:

носител	локалитет	вкупно

НУ Археолошки музеј на Р.С.Македонија-Скопје	*археолошкиот локалитет „Стакина Чешма“ во Валандово*	**1**
ЈОУ Локален музеј-Галерија Кавадарци	*„Палео-Патеки: По трагите од луѓето од раната праисторија“, Рекогносцирање и сондажно ископување во пештерата Будимирица, Каменичка долина, Кавадарци и Тиквешкиот регион*	**1**
д-р Дамјан Донев	*Реализација на проектот „Стари рударски галерии во Осоговскиот крај “*	**1**
	вкупно	**3**

3.1.6. Извештај за извршени археолошки истражувања

Вкупно 41 Извештај за извршени археолошки истражувања по претходно издадени Дозволи кои се однесуваат на вршени археолошки истражувања во 2024 година се прегледани, и истите се проследени до Сектор за превенција и инспекциски надзор на културното наследство и тоа:

носител	**локалитет**	**Година на истражување**	**вкупно**
Национален Конзерваторски Центар-Скопје	*Геоскенирање на локалитет „Грнеица“, с.Ваташа, Кавадарци;* *Заштитно археолошко истражување на Коридор 8, делница на Автопатот: Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево* *Заштитно археолошко истражување на на „Градиште“, с. Горна Бањица, за изградбана Коридор 8, делница на Автопатот:Гостивар-Букојчани, Општина Гостивар и Општина Кичево*	2024 2024 2024	**3**
НУ Конзерваторски Центар -Скопје	*„ Заштитни археолошки истражувања на КП 929/1, КП 929/4, 929/5, КП 938/1, КП 938/2, 929/3, КП 939/6, КП 939/17, и КП 937/2, КО Злокуќани, во Контактна зона на Спомeничката целина-Антички град „Скупи* *заштитни археолошки истражувања на КП 949/1, КП*	2024 2024	**3**

	949/2, 950/1, КП 948/3, КП 940/5, 948/14, КП 948/4, КП 948/11, КП 948/7, КП 948/13 и КП 948/2 КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичката целина-Антички град „Скупи *заштитни археолошки истражу-вања ќе се одвиваат на КП 270/1, КП 270/7, 270/8, КП 305/2, КП 304/5, КП 268/2, КП 269/2, КП 270/9 КО Злокуќани, во Контактна зона на Споменичката целина-Антички град „Скупи“*	2024	
НУ Археолошки музеј на Р.С.Македонија-Скопје	*Систематско археолошко подводно истражување на локалитет „Врбник“- Струга* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Големо Градиште“, село Коњух-Кратово* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Римски гробишта“, с. Барово, Демир Капија* *Сондажно археолошко истражување на на локалитетот „Голема Пешт“, с. Здуње, Македонски Брод* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Градиште“- Неготино* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Тумба Маџари“ Скопје* *Геофизичко археолошко истражувања и рекогносцирање на локал „ Милци“, Гевгелија*	2024 2024 2024 2024 2024 2024 2024	**7**
ЈУ Музеј на град Скопје	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Скупи“, Злокуќани, Комплекс „Голем терминален објект и*	2024	1

	Голема ранохристијанска базилика со атриум		
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј Охрид;	*Сондажно археолошко истражувањена КП 2440/3 Коњско-Охрид*	2024	1
ОУ Народен музеј-Свети Николе	*Систематско археолошко истражување на локалитет на лок. „Барутница" с.Амзабегово, Свети Николе*	2024	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј Штип	*Сондажно археолошко истражување на локалитет Могила 3 лок. „Баш Тепе-Анче" с. Карбинци*	2024	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј Прилеп	*Археолошко рекогносцирање. на локалитет „Горна Кобил", с.Ореовец-Прилеп* *Систематски археолошки истражувања на локалитет „Бедем Стибера" с. Чепигово-Прилеп*	2024 2024	**2**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Битола	*Заштитно археолошко истражување на локалитет „Школска Тумба", с. Могила* *Заштитно археолошко истражување на Старото градско јадро „Јавор" на КП 96114 КО Битола* *Систематско археолошко истражување на локалитет „Градиште", с. Црнобуки-Битола*	2024 2024 2024	**3**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Струмица	*Заштитно археолошко истражување на локалитет „Мрдаја"-Дојран 2024 година* *Геомагнетна проспекција на неолитски населби во Струмичко-Дојранскиот регион на неолитската населба „Орниче",*	2024 2024	**3**

	Костурино и „Атици"Споменик", Црничани за 2024 година заштитно археолошко истражување на КП 5079, КП 5081 и КП 5108 КО Гевгелија *Заштитно археолошко истражување на археолошки локалитет „ Св. Четириесет Севастиски маченици", с. Банско-Струмица*	2024	
НУ за управување со археолошкиот локалитет Стоби-Градско	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Стоби " на објектите Јужен Бедем и Јужна Порта* *Систематско археолошко истражување на локалитет - доистражување на Театарот во Стоби* *Заштитни археолошки истражувања на „ Епископски базилики и Крстилница" во Стоби*	2024 2024 2024	**3**
НУ Музеј - Гевгелија	*Систематско археолошко истражување на локалитет „ Вардарски Рид" (античка Гортинија), Гевгелија;* *Систематско археолошко истражување на локалитет - „Брданов Камен„ Богданци,*	2024 2024	**2**
ОУ Музеј на Град Кратово	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Цоцев Камен", с. Шопско Рударе-Кратово*	2024	**1**
Локален Музеј-Галерија Кавадарци	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Циганска Затока", населба Брушани, Тиквешко Езеро*	2023	**1**
НУ Музеј Куманово - Куманово	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Градиште", с. Младо Нагоричане-Куманово*	2024 2024	**2**

	рекогносцирање во рамки на проектот „Теренска евиденција во функција на заштита на локалитетите во Кумановско“		
ЛУ Градски Музеј-Крива-Паланка	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Стамболичка Нива “, с. Псача - Крива Паланка* *Заштитно археолошко истражувања на локалитетот „Градиште“, с. Градец-Крива Паланка*	2024 2024	**2**
Проф. д-р Антонио Јакимовски	*Систематско археолошко истражување на локалитет „Старо Бонче“, с. Бонче-Прилеп УП Бр. 08-654 од 15.08.2024 година*	2024	**1**
Проф. д-р Бошко Ангеловски	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „Дрма Бадер“, с.Бадер - КО Петровец, Скопје*	2024	**1**
Д-р Дамјан Донев	*Сондажно археолошко истражувањеза потребите на проектот „Микротопографија на Видин град-некрополи за 2024 год.*	2024	**1**
Центар за истражување на Предисторијата ЦИП	*Сондажно археолошко истражување на локалитет „ Врбјанска Чука“ КП 2044/1, с. Славеј* *Сондажно археолошко истражување на локалитет „Влахо“,КП 1874 и КП 1872 кај с. Живојно*	2024 2024	**2**
		Вкупно	***41***

При процесот на разгледувањето на барањата за издавање на дозволи за археолошки истражувања или при приемот на Извештаите за извршените работи во повеќе случаи, а во врска со доследната примена на законските одредби, побарано е дополнувања или измени на доставените материјали. Ваквите барања, најчесто се упатувани преку усмена комуникација, но во некои случаи изготвени се писмени известувања или барања.

3.1.7. Одобрение за употреба на опрема за детекција

Во извештајниот период, согласно член 63 став 1 од Законот за заштита на културното наследство, по барање на надлежните установи за заштита на недвижни добра и правни лица кои имаат дејност да вршат археолошки истражувања, издадени се:

- 2 ***Одобренија за трајна употреба на опрема за детекција*** и
- 5 ***Одобренија за времена употреба на опрема за детекција***

Носител на опрема за детекција	вкупно	
З.Г. Центар за археолошко истражување	**1**	трајна употреба
НУ Археолошки музеј на Р.С. Македонија	**1**	времена употреба
ОУ Народен музеј-Свети Николе	**1**	времена употреба
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Прилеп	**1**	трајна употреба
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Струмица	**1**	времена употреба
Центар за истражување на предисторијата - Скопје	**1**	времена употреба
ЈНУ Институт за старословенска култура-Прилеп	**1**	времена употреба
вкупно	7	

Горе наведените Одобренија за употреба на опрема за детекција се издадени врз основа на добиена претходна согласност од Министерство за култура согласно член 63 став 2 од Законот за заштита на културното наследство. До Министерство за култура доставени се ***10 барања за добивање Согласност за издавање на Одобренија за употреба на опрема за детекција***

3.1.8. Решение.за запирање на постапка за издавање на Одобрение за користење на опрема за детекција

По барање на правни лица кои имаат дејност да вршат археолошки истражувања, согласно член 54 од Закон за Општа Управна постапка, издадени се **3** ***Решенија за запирање на постапка за издавање на Одобрение за користење на опрема за детекција***

3.1.9. Одобрување на Заштитно конзерваторски основи

Во согласност со член 71 од Законот за заштита на културното наследство по барање на надлежните установи Националниот конзерваторски центар-Скопје и НУ Заводи за заштита на спомениците на културатаи Музеи, **издадени се 8 Решенија за одобрување на Заштитно-конзерваторски основи** после процес на проверка и корекции на истите и тоа:

Установа	**Плански опфат**	**вкупно**
Националниот конзерваторски центар	*Заштитно-конзерваторски основи за подрачје на опфат на Генерален урбанистички план за град Велес*	**1**
НУ Конзерваторски центар	*Заштитно-конзерваторските основи за културното наследство, за подрачје на опфат на Генералниот урбанистички план на град Скопје 2022-2032* *Заштитно-конзерваторските основи за културно наследство за подрачјето на опфат на ДУП за Градска четврт ЦС 04, блок 02 – Пресвета Богородица, општина Центар, Скопје*	**2**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Прилеп	*Заштитно-конзерваторски основи за недвижно културно наследство за урбанистички план за село Мажучиште со разработка на блок 4, КО Мажучиште, Општина Прилеп*	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид	*Заштитно-конзерваторските основи за плански опфат за изработка на Детален урбанистички план за УЗ 2, УБ 2.4 опфат 1, Општина Охрид/контактна зона.* *Заштитно-конзерваторските основи за изработка на изменување и дополнување на ДУП за УЗ 2, УБ 2.2 – опфат 4, општина Охрид.*	**2**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Битола	*Заштитно-конзерваторските основи за културно наследство за ГУП за град Битола – општина Битола* *Заштитно-конзерваторските основи за културно наследство за ДУП за ЦГП – 4 дел, блок 04.03 – општина Битола*	**2**
	Вкупно	**8**

Заштитно-конзерваторските основи се разгледувани во повеќе верзии, дадени се забелешки според кои тие се преработувани и дополнувани повеќе пати.

3.1.10. Решенија за заштитно-конзерваторски услови за преземање на мерки на непосредна заштита

По барање на Установите за заштита на културното наследство, правните и физички лица, постапувано е по **2 барања за издавање на заштитно-конзерваторски услови**.

Во рамки на таа управна постапка до надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство доставени се:

	Назив на документот	**вкупно**
	Барање за добивање заштитно-конзерваторски услови до надлежните јавни установи	**2**

Врз основа на определените заштитно–конзерваторски услови од надлежните установи **согласно член 74 став 4 од Законот**, издадени се:

- **2 (две) Решенија за заштитно-конзерваторски услови за преземање на мерки на непосредна заштита на заштитени добра и тоа за:**
- *конзерваторско реставраторски работи на Споменичката целина Црвено Поле, с. Бărарево, о. Ново Село*
- *конзерваторско - реставраторски работи на дел од Југоисточниот бедем на археолошкиот локалитет „Баргала“, КО Радање, о. Карбинци*

3.1.11. Решение за одбивање на барањето за добивање заштитно-конзерваторски услови

Заради непостапување по процедуралните дејствија на органот од страна на барателите, издадени се:

	Назив на документот	**вкупно**
	Решение за одбивање на барањето за добивање заштитно-конзерваторски услови за изработка на Проект за инфраструктура согласно Закон за урбанистичко планирање	1

По барање на правни лица за добивање Одобрение за истакнување на фирми, реклами, табли, плакати и други известувања, согласно член 80 од Законот за

заштита на културaното наследство, врз основа на стручно мислење од надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство, издадени се:

- **1 (едно) Одобрение** за изработка на мурал на ѕид на времен објект кој се наоѓа во границите на заштитеното недвижно добро – Споменичка целина – Образовен комплекс на ул. Партизанска бр. 4, Струга;
- **1 (едно) Решение за одбивање на барањето издавање одобрение** за поставување рекламно пано на заштитено недвижно добро на објект на ул 11 Октомври бр. 8, Скопје.

До установите за заштита на недвижно културно наследство доставени се:

- 1 барања мислење за изработка на мурал на ѕид на времен објект;
- 1 барања мислење за поставување на рекламно пано на заштитено недвижно добро.

3.1.11. Одобренија за конзерваторски истражувања

Во текот на 2024 година, по барање на установите за заштита на културното наследство, согласно член 82 став 1 од Законот за заштита на културното наследство издадени се:

- **11 Одобренија за вршење на конзерваторски истражувања *за изработка на проекти за* недвижно културно наследство**

Носител	**Одобрение за конзерваторски истражувања**	**вкупно**
НУ НКЦ - Скопје	*ѕидно сликарство од 19 век од црквата „Св. Ахилие Лариски“, с. Требиште, Маврово и Ростуше* ▪ *црква „Св. Ѓорѓи“, с. Петралица, Ранковце* ▪ *црковен комплекс во Споменичка целина „Кале – Стрезов Град“, с. Челевец, Демир Капија*	**3**
НУ Завод и музеј - Струмица	▪ *пет (5) објекти од југоисточното и западното плато на локалитетот „Цареви Кули“-Струмица* ▪ *фреско живописот од црквата „Св. Константин и Елена“, Ново Село*	**2**
НУ Завод и музеј - Штип	*дел од југоисточниот бедем од археолошкиот локалитет „Баргала“, Карбинци*	**1**
НУ Завод и музеј - Битола	*поден мозаик од локалитетот „Суви Ливади“ (поставување на нов носач)*	**2**

	▪ *ѕидно сликарство во црквата „Св. Ѓорѓи“, с. Курбиново (втора фаза)*	
НУ Стоби - Градско	▪ *подниот мозаик во „Куќата на Партениј“, Стоби* *подниот мозаик и архитектурата во „Синагогата“, Стоби* *архитектонски остатоци од „Епископската баилика“, Стоби*	3
	Вкупно	**11**

- **21 Одобрение за конзерваторски истражувања за изработка на проекти за движно културно наследство**

Носител	**Одобрение за конзерваторски истражувања**	**вкупно**
НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија	*дваесет и девет (29) предмети од римската збирка при НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија* *триесет и еден (31) гробни дарови – 13 керамички садови, 17 метални предмети и 1 стаклена мониста од локалитетот Гимбабица, с. Избишта, Ресен* *петстотини шеесет и осум (568) примероци на монети од Античката збирка при НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје* *шеснаесет (16) керамички садови, две бронзени игли и неколку фрагменти од керамика од локалитетот Мали Дол, с.Тремник, Неготино,*	4
НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје	*четири (4) црковни предмети – инвентар (3 касички и 1 крст)*	1
НУ Музеј на современата уметност – Скопје;	*четири (4) дела од колекцијата на НУ МСУ – Скопје*	1
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Штип	*девет (9) празнични икони од депото за икони на НУ Завод и Музеј - Штип* *две олтарни врати од депото за икони на НУ Завод и Музеј – Штип*	4

	Иконостасот во црквата Успение на Пресвета Богородица во Ново Село – Штип *дваесет и еден (21) историски предмет – видови специјални оружја од групата на ладно оружје (нож, јатаган, кама, бодеж и сабја)*	
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид	*четириесет и два (42) предмети – дел од машки накит – копчиња за манжетни, кутии за цигари и тутун, пепеларници, женска чанта, кутии за чување пудра, мастилници, перодршка, балсамари и прскала за чување и прскање мириси и неколку украси од етнолошката збирка на НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид*	1
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Битола;	*дваесет и седум (27) предмети од средновековната археолошка збирка при НУ Завод и Музеј - Битола*	1
НУ Национална Галерија на Р. Северна Македонија - Скопје;	*две слики: „Коледари“ и „Автопортрет“ од колекцијата на Национална галерија на Р. Северна Македонија – Скопје* *пет (5) скулптури од паркот на скулптурите на Национална галерија на Р. Северна Македонија - Скопје*	2
Локален Музеј – Галерија Кавадарци	*(8) етнолошки (музички) предмети од постојаната поставка на Локален Музеј – Галерија Кавадарци*	1
ЛУ Градски Музеј – Крива Паланка	*38 метални предмети, 12 керамички предмети, 2 камени предмети, 8 коскени предмети и 38 монети датирани во железнодобниот, доцноантичкиот и средновековниот период од лок. „Градиште“, с.Градец, Крива Паланка (археолошки истражувања 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 година)*	1
Музеј во состав на ОУ Дом на културата „Мирка Гинова“ – Демир Капија	*тринаесет (13) музејски етнолошки предмети од дрво од музеј во состав на ОУ Дом на Култура „Мирка Гинова“ – Демир Капија.*	1

НУ Национален конзерваторски центар – Скопје	*дваесет (20) икони илегално изнесени во Р. Албанија и вратени во Р. С. Македонија* *седум (7) Престолни икони од црквата Св. Ахил Лариски, с.Требиште, општина Маврово и Ростуше*	2
НУ Завод заштита на спомениците на културата и Музеј - Струмица	*на двеста дваесет и шест (226) археолошки предмети од керамика, метал и мермер, прибрани со систематски археолошки истражувања од 2007 до 2023 година, кои се дел од археолошката збирка на НУ Завод и Музеј – Струмица* *триесет и осум (38) икони од иконостасот од црквата Св. Троица во с. Дабиле, Струмица*	2
	Вкупно	**21**

3.1.12. *Решение за формирање комисија за вршење стручна контрола на конзерваторски проекти*

Врз основа на доставени конзерваторски проекти изработени од надлежните матични установи, согласно член 86 од Законот издадени се:

- **1** Решение за формирање комисии за вршење стручна контрола на проект за фрескоживопис и тоа:

матична установа	**конзерваторски проект**	**вкупно**
НУ Национален конзерваторски центар - Скопје	*Проект за конзервација и реставрација на Пештерна Маркова црква во клисурата на река Бабуна, Велес*	**1**
	Вкупно	**1**

- 8 ***Решенија за формирање комисија за вршење стручна контрола на конзерваторски проекти за движно културно наследство:***

матична установа	**конзерваторски проект**	**вкупно**
НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија	*Основен проект „Конзервација и реставрација на музејски предмети од збирката за римски*	**2**

	период" (бр.03-1001/2 од 04.12.2024 г.) *„Основен проект за движно добро – археолошки музејски предмети збирка Епиграфика и камена пластика на НУ Археолошки музеј на Република Северна Македонија - Скопје (бр. 03-579/2 од 19.07.2024 год.)"*	
НУ Музеј на современата уметност - Скопје	*Проект за конзервација и реставрација на четири (4) дела од колекцијата на НУ Музеј на современата уметност – Скопје (бр.03-168/2 од 16.09.2024 г.),*	**1**
НУ Национален конзерваторски центар - Скопје	*Проект за конзервација и реставрација на дваесетте (20) икони илегално изнесени во Р. Албанија и вратени во Р. С. Македонија (бр.08-202/5 од 12.07.2024 г.)* *„Проект за конзервација и реставрација на седум (7) Престолни икони од црквата Св. Ахил Лариски, с. Требиште, општина Маврово и Ростуше (бр.08-198/8 од 05.11.2024 година)"*	**2**
НУ Музеј на Р.С. Македонија	*Проект – „ Заштита на музејски материјал – грнчарски изработки (народна керамика) од збирката Народна керамика, процелан, стакло и ликовни дела со етно мотиви, (бр. 03-129/1 од 04.03.2024 г.)* *„Конзервација и реставрација на редок пример на црковни предмети – црковен инвентар: црковни касички (бр. 03-647/8 од 20.12..2024 год.)"*	**2**
НУ Кино	*„Дигитална реставрација на носач на звук и/или слика - игран филм МИС СТОН (1958)*	**1**
	Вкупно	**8**

До изготвувачите на конзерваторските проекти-установите за заштита на културното наследство се доставени **8 Извештаи од работата на Комисиите за вршење на стручна контрола на конзерваторски проекти**

3.1.13. Конзерваторски одобренија за извршување непосредна заштита

Во извештајниот период по барање на установите за заштита на културното наследство, правни и физички лица за издавање на Конзерваторски одобренија за изведување на работи на непосредна заштита на недвижно културно наследство, при што согласно член 87 од Законот за заштита на културното наследство, се издадени**:**

- Конзерваторски одобренија за изведување на работи на непосредна заштита на архитектонско културно наследство;
- 1 (едно) Конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита за објект кој е во споменичка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;
- Решенија за Одбивање на барањето за добивање конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита *на архитектонско културно наследство;*
- Решение за дополнителни елементи на управен акт - Конзерваторски одобренија за изведување на работи на непосредна заштита *на архитектонско културно наследство;*
- Решение за дополнителни елементи на управен акт - Конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита за објект кој е во споменичка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;
- Решение за запирање на постапката за добивање конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита *на архитектонско културно наследство;*
- Решение за запирање на постапката за издавање на Конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита за објект кој е во споменичка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;
- Решенија за менување на правосилен акт: Конзерваторски одобренија за изведување на работи на непосредна заштита *на архитектонско културно наследство;*
- 2 (две) Решенија за менување на правосилен акт: Конзерваторско одобрение за изведување на работи на непосредна заштита за објекти кои се во споменичка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;

▪ **Решение за одбивање на барање за добивање на *Конзерваторско одобрение за извршување работи на непосредна заштита на недвижно добро*** согласно член 87 од Законот за заштита на културно наследство тоа:

Носител	**Решение за одбивање на барање за** Конзерваторско одобрение	Вкупно
Општина Куманово	Споменикот на револуцијата – скулптурата македонка и композицијата од три рељефни камени плочи во Спомен паркот Нова Југославија, Куманово	**1**

- 10 Конзерваторски одобренија за извршување на работите на непосредна заштита на заштитените добра кои се однесуваат на фрескоживопис, подни мозаици, сочувани елементи од гледалиштето на театарот и тоа:

Носител	Конзерваторско одобрение	Вкупно
НУ Завод и музеј - Струмица	*конзервација и реставрација на Објект бр. 2, Споменичка целина „Црвено Поле“, с. Барбарево* ▪ *конзервација и реставрација на мозаиците, римска Вила Домус, локалитет „Стакина Чешма“*	**2**
НУ Завод и музеј- Битола	*конзервација и реставрација на ѕидното сликарство, манастирската црква „Св. Ѓорѓи“, с. Курбиново, Ресен (II фаза)* *конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во тремот на Јени џамија, Битола(продолжување)*	**2**
НУ Завод и музеј – Охрид	*конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во црква „Св. Богородица Болничка“, Охрид (продолжување)*	**1**
НУ НКЦ - Скопје	*конзервација и реставрација на ѕидното сликарство, црквата „Св. Богородица“, с. Лешок (продолжување)* *конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во црквата „Св. Ѓорѓи“, Старо Нагоричане*	**2**
НУ КЦ - Скопје	*конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во црквата „Св. Спас“, Скопје*	**1**
НУ Стоби - Градско	*Конзервација и реставрација наа подните мозаици во Теодосијанска палата, Стоби – Градско* *конзервација/реставрација на Театарот (мермерни елементи од гледалиштето - продолжување)*	**2**

	Вкупно	10

При спроведувањето на управната постапка, изработени се известувања за дополнување на барањата или корегирање на проектната документација;

Во извештајниот период по барање на установите за заштита на културното наследство, согласно член 87 од Законот, издадени се:

- 31 ***Конзерваторско одобрение за извршување работи на непосредна заштита на движно културно наследство*** и тоа:

Носител	**Конзерваторско одобрение**	**вкупно**
НУ Национален конзерваторски центар – Скопје;	*– Конзервација и реставрација на четири (4) икони од манастирот „Св. Архангел Михаил“ во Берово, општина Берово (II фаза)* *Конзервација и реставрација на дваесетте (20) икони илегално изнесени во Р. Албанија и вратени во Р. С. Македонија*	**2**
НУ Конзерваторски центар – Скопје;	*конзерваторско- реставраторски работи на десет (10) празнични икони од горната зона на иконостасот, на НУ Конзерваторски центар – Скопје;*	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Битола	*конзерваторско-реставраторски работи на дваесет и седум (27) метални предмети од средновековната археолошка збирка на НУ Завод и Музеј - Битола*	**1**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Прилеп	*конзервација и реставрација на триесет и два (32) предмети од збирката на епиграфски споменици и камена пластика на НУ Завод и Музеј - Прилеп* *конзервација и реставрација на иконостасот од црквата Свето Благовештение Прилеп*	**2**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид	*конзерваторско-реставраторски работи на педесет и четири (54) музејски предмети од керамика, метал и предмети изработени од стакло и коска од НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид*	**2**

	конзервација на четириесет и два (42) предмети – дел од машки накит – копчиња за манжетни, кутии за цигари и тутун, пепеларници, женска чанта, кутии за чување пудра, мастилници, перодршка, балсамари и прскала за чување и прскање мириси и неколку украси од етнолошката збирка на Завод и Музеј - Охрид	
НУ Завод за заштита на споменициите на културата и Музеј - Штип	*конзервација и реставрација на три престолни икони и Царски двери од депото за икони на НУ Завод и Музеј - Штип*	**1**
НУ Завод за заштита на споменициите на културата и Музеј - Струмица	*- конзерваторско-реставраторски работи на двеста дваесет и шест (226) археолошки предмети од керамика, метал и мермер, прибрани со систематски археолошки истражувања од 2007 до 2023 година, движен археолошки материјал од археолошката збирка на НУ Завод и Музеј – Струмица (I фаза)*	**1**
НУ за управување со археолошкиот локалитет Стоби – Градско	*конзерваторско-реставраторски работи на двеста осумдесет и шест (286) керамички садови (помали трпезни садови, чинии, чаши со или без рачки, булбуси, унгвентариуми, шишиња, амфори како и големи складишни и амбалажни садови) од збирката на НУ Стоби*	**1**
НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје	*конзервација и реставрација на четиристотини седумдесет и два (472) типолошки разновидни музејски предмети од камен од кои: 4 торза, 280 надгробни стели, 1 биста, 2 пластични шишарки, 5 вотивни рељефи, 4 вотивни релјефи, 2 надгробни медаљони, 15 саркофааг, 23 осуари, 71 ара, 11 базиис, 8 миљокаиз, 1 капители, 5 почесени натписи, 4 архитектонски елементи, 31 статуа и 5 релјефни претстави од збирката Епиграфика и камена пластика на НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје*	**1**
Музеј на Р. Северна Македонија - Скопје;	*конзервација на шеснаесет (16) историски предмети изработени од текстил, волна, дрво, стакло и метал, изложени во*	**5**

	постојаната историска поставка – Собата на Мисирков при НУ Музеј на Р. Северна Македонија - Скопје, *„Конзервација и реставрација на предмети од хартија Различни поучителни наставленија, инв.бр.ММ 8997И и Поучително евангелие, инв.бр. ММ 9042И, од збирката културна преродба“ на НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје;* *Продолжување на работите на непосредна заштита-конзервација на шеснаесет (16) историски предмети изработени од текстил, волна, дрво, стакло и метал, изложени во постојаната историска поставка – Собата на Мисирков при НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје* *керамички етнолошки предмети, грнчарски изработки (народна керамика), од збирката Народна керамика, порцелан, стакло и ликовни дела со етно мотиви на НУ Музеј на Р.С. Македонија - Скопје* *Тековно одржување и конзервација на метални предмети од историското депо и постојанaта историска поставка*	
НУ Национална Галерија на Р. Северна Македонија - Скопје	*конзерваторско-реставраторски работи на делото „Големи капачки“, 1930, инв.бр.1800, од збирката 122 ликовни дела (слики, цртежи и акварели) од Спомен куќата на Лазар Личеноски на НУ Национална Галерија на Р. Северна Македонија – Скопје* *конзерваторски и реставраторски работи на 2 (две) дела, Автопортрет, 1937, инв.бр. 1814 и Портрет на сликарката Агата Лам, 1938, инв.бр.1815 од збирката 122 ликовни дела (слики, цртежи и акварели) од Спомен куќата на Лазар Личеноски на НУ*	**6**

	Национална Галерија на Р. Северна Македонија – Скопје *Конзервација на 15 етнолошки предмети од етнолошкото движно културно наследство на Музејот Спомен куќа на Лазар Личеноски при НУ Национална Галерија на Р. Северна Македонија - Скопје* *конзервација и реставрација на 10 уметнички дела од Спомен куќата на Лазар Личеноски, (трета фаза)* *Конзервација на две (2) етнолошки дела (втора фаза) од Спомен куќата на Лазар Личеноски* *Конзервација и реставрација на две (2) слики: „Коледари“, автор Никола Мартиновски и „Автопортрет“, Марко Челобоновиќ од колекцијата на НУ Национална Галерија на Р. Северна Македонија – Скопје*	
НУ Музеј на современа уметност – Скопје.	*Конзервација и реставрација на 4 (четири) дела од колекцијата на НУ МСУ - Скопје*	1
НУ Музеј „Д-р Никола Незлобински“ - Струга	*конзерваторско-реставраторски работи на триесет и осум (38) археолошки предмети изработени од метал, археолошки материјал од истражувањата во 2022 година на подводниот локалитет Врбник*	1
ЛУ „Градски Музеј“ – Крива Паланка	*конзерваторско-реставраторски работи на четири (4) музејски археолошки предмети кои потекнуваат од лок. Градиште, с.Градец, Крива Паланка (заштитни археолошки истражувања во 2016 и 2017 г.) – III фаза (заштита на керамички материјал),*	1
ОУ Народен Музеј – Свети Николе	*конзервација на музејски материјал – археолошки предмети кои потекнуваат од систематски археолошки истражувања во периодот од 2008 до 2018 година на*	1

	локалитетот Билазора, Св. Николе (II фаза) (заштита на керамички материјал)	
ОУ Дом на културата „Мирка Гинова“ – Демир Капија	*тринаесет (13) музејски етнолошки предмети од дрво од музејската збирка во Демир Капија*	**1**
Локален Музеј – Галерија Кавадарци	*Конзервација и реставрација на седум (7) камени споменици од збирката камена пластика на Локален Музеј – Галерија Кавадарци* *конзервација на осум (8) дрвени музички инструменти од збирката на Локален Музеј – Галерија Кавадарци, според Проект за конзервација на музички инструменти од постојаната поставка на Локален Музеј – Галерија Кавадарци*	**2**
НУ Кинотека на Р. Северна Македонија – Скопје	*дигитална реставрација на носач на звук и/или слика – долгометражен игран филм „Мис Стон“ во режија на Жика Митровиќ (бр.11-379/1 од 20.05.2024 г.)*	**1**
	Вкупно	**31**

- **Решение за дополнителни елементи на управен акт-** *Конзерваторско одобрение за извршување на работите на непосредна заштита на движно добро*

По барање на установите за заштита на културното наследство, врз основа на член 89 од Закон за општа управна постапка, а во врска со член 87 од Законот за заштита на културното наследство издадени се ***3 Решенија за дополнителни елементи на управен акт- Конзерваторско одобрение***, и тоа:

Носител	**Решение за дополнителни елементи на управен акт- Конзерваторско одобрение**	**вкупно**
ЛУ Народен музеј - Велес	*конзервација на музејски материјал – археолошки предмети – гробни дарови од лок. „Кале“ с.Згрополци, населбински материјал од лок. „Кале“ с.Стари Град и од лок. „Кале“ с.Отовица, од античката збирка на ЛУ Народен музеј - Велес*	**1**
НУ Национален конзерваторски центар – Скопје	*конзервација и реставрација на Царски двери – ев.бр. 13048 – I/II и две икони Успение на Богородица – ев.бр. 13062 и*	**1**

	Рагање Христово – ев.бр. 13095 од манастирот „Св. Архангел Михаил“ во Берово, општина Берово (I фаза);	
НУ Музеј на Р. Северна Македонија - Скопје	*конзервација на шеснаесет (16) историски предмети изработени од текстил, волна, дрво, стакло и метал, изложени во постојаната историска поставка – Собата на Мисирков при НУ Музеј на Р. Северна Македонија - Скопје*	**1**
	вкупно	

При спроведувањето на управната постапка, изработени се известувања за дополнување на барањето или корегирање на проектната документација;

- ***Решение за одбивање на барање за добивање на Конзерваторски одобренија за извршување работи на непосредна заштита на недвижно добро*** согласно член 87 став 6 од Законот за заштита на културно наследство тоа:

Носител	Решение за одбивање на барање за Конзерваторско одобрение	Вкупно
ЛУ Музеј на Крива Паланка	*продолжување на рокот на Конзерваторското одобрение (УП бр.09-818 од 04.09.2023 г.) извршување работи на непосредна заштита на музејски археолошки материјал кој потекнува од лок. „Градиште“, с. Градец, Крива Паланка (заштитни археолошки истражувања во 2016 и 2017 г.) – III фаза (заштита на керамички материјал),*	**1**

- ***Решение за изменување на Конзерваторското одобрение за извршување на работите на непосредна заштита за движно културно наследство***

По барање на установите за заштита на движно културното наследство, согласно член 122 став 1 одЗакон за општа управна постапка, а во врска со член 87 од Законот за заштита на културното наследство издадени се ***3 Решенија за изменување на Конзерваторското одобрение за извршување на работите на непосредна заштита за движно добро*** и тоа:

Носител	Решение за изменување на управен акт-Конзерваторско одобрение	вкупно

НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје	*„Тековно одржување и конзервација на предмети од историско дело и постојаната историска поставка“ , на НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје*	1
ЈУ Музеј на град Скопје – Скопје	*Заштита на движен археолошки материјал од археолошкиот локалитет Скупи“ на ЈУ Музеј на град Скопје – Скопје (УПбр.09-771/2021 од 10.01.2023 г.)*	1
ЛУ Народен музеј – Велес	*Конзервација на 1219 монети од Нумизматичката збирка на ЛУ Народен музеј – Велес*	1
	Вкупно	**3**

- **Решение за огласување за ништовно на управен акт- *Конзерваторското одобрение за извршување на работите на непосредна заштита на заштитено движно добро***

По службена должност, согласно чл.124 став 1 алинеа 3 од Закон за општа управна постапка издадено е **едно (1) Решение за огласување за ништовност на управен акт** - Конзерваторското одобрение за извршување на работите на непосредна заштита за движно добро

Носител	**Решение за изменување на управен акт- Конзерваторско одобрение**	**вкупно**
НУБ „Св. Климент Охридски“ – Скопје	*Конзервација и реставрација на предмети од хартија Различни поучителни ноставленија, инв.бр.ММ 8997И и Поучително евангелие, инв.бр. ММ 9042И, од збирката културна преродба на НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје“ со УП бр.09-1003 од 22.11.2022 година*	1
	Вкупно	**1**

3.1.14. Правосилност на конзерваторско одобрение

По барање на правни и физички лива, согласно Закон за градење, доставени се:

- **2 (две) Известувања за правосилност на конзерваторските одобренија** за изведување на работи на непосредна заштита за објекти кои се во спомeничка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;
- **1** (едно) Решението за одбивање на барањето за издавање акт - Претходно заштитно-конзерваторско одобрение на Идеен проект за изградба на објект кој е во спомeничка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро;
- **2 (две) Известувања за правосилност на** Решението за менување на правосилен управен акт-Конзерваторско одобрение за објекти кои се во спомeничка целина, кој нема статус на поединечно заштитено добро.
- До Државана комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос од втор степен **доставени се 2 Барања за утврдување дали за издадено конзерваторско одобрение е покрената жалба**.

3.1.15. Решение за вршење на конзерваторски надзор

Врз основа на издадени Конзерваторски одобренија за вршење на работи на непосредна заштита на културно наследство на матичните установи за заштита на културното наследство, согласно член 89 од Законот за заштита на култураното наследство, издадени се:

- **2 (две) Решение за вршење на конзерваторски надзор за вршење на работи на непосредна заштита на фрескоживопис**

Носител на Конзерваторско одобрение	**Решенија за вршење на конзерваторски надзор**	**Вкупно**
НУ НКЦ - Скопје	*конзервација и реставрација на ѕидното сликарство, црквата „Св. Богородица“, с. Лешок (продолжување)* *конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во црквата „Св. Ѓорѓи“, Старо Нагоричане*	**2**
	Вкупно	**2**

- На матичните установи за заштита на движно културното наследство издадени се: ***11 Решенија за вршење на конзерваторски надзор за вршење на работи на непосредна заштита на движно културно наследство*** и тоа:

До носителите на конзерваторски одобренија доставени се **11 Извештаи од изршени конзерваторски надзори.**

3.1.16. Решение за прием на изведени работи на непосредна заштита на културно наследство

Врз основа на доставени Извештаи од установите за заштита на движно културното наследство, согласно член 91 од Законот за заштита на културното наследство, издадени се **11 Решенија за формирање Комисија за прием на изведени работи на непосредна заштита на движно културно наследство** и тоа:

Установа	**според Проект за:**	**Вкупно**
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Охрид*;*	*„Конзервација на накит и предмети за лична употреба од етнолошката збирка на Завод и Музеј – Охрид“, (бр.10-633/6 од 06.09.2023 г.)*	1
НУ Национален конзерваторски центар – Скопје;	*конзервација и реставрација на два процесиски крста од ризницата на Бигорскиот манастир Св.Јован Крстител (бр.08-136/8 од 27.07.2023 г.)* *конзервација и реставрација на иконописот од 19 век во регионот на Градско (Поварварска епархија) – икони од црквата Св.Спас, с.Ногаевци, општина Градско (I фаза), (бр.08-128/11 од 27.12.2022 г.),* *Конзервација и реставрација на Царски двери и шест (6) икони од манастирот „Св. Архангел Михаил“ во Берово, општина Берово (I фаза) (бр. 08-127/8 од 03.10.2022 година),*	3
НУ Музеј „д-р Никола Незлобински“ – Струга“	*Конзервација и реставрација на керамички материјал од археолошката збирка на НУ Музеј „д-р Никола Незлобински“ – Струга“ (бр.03-55/2 од 18.04.2022 г.*	1
ЈУ Музеј на град Скопје – Скопје	*Заштита на музејски експонат – метална врата од ковано железо од Стара железничка станица – Скопје“ (бр.08-247/22 од 02.12.2022 г.)*	*1*
НУ Археолошки музеј на Р.С. Македонија	*Конзервација на монети античка нумизматичка збирка при НУ Археолошки музеј на Република Северна Македонија”* (бр.03-164/5 од 26.04.2022)	*2*

	Конзервација на движен археолошки материјал од лок. „Мали Дол, с.Тремник“, Неготино, (бр.04-349/16 од 09.12.2021 г.)	
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Битола	Проект *„Конзервација на градски дводелни фустани од етнолошката збирка на НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Битола* (бр.09-393/15 од 08.11.2021)	1
НУ Национална и Универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски" - Скопје	Проект *„Конзервација и реставрација на предмети од хартија од збирка ракописни книги на арапски јазик(Kesh ul mina)* (бр.08-550/1 од 04.11.2021)	*1*
НУ Музеј Гевгелија – Гевгелија	*Конзервација на монети од нумизматичката збирка (римски период) на НУ Музеј Гевгелија – Гевгелија. (бр.12-58/10 од 10.12.2020 г.),*	*.1*
	вкупно	**11**

До носителите на конзерваторските одобренија-установите за заштита на културното наследство доставени се **11 Записници за извршен прием на работите на непосредна заштита од Комисиите за прием на изведени работи**.

3.1.17. Одобрение за трајно отстапување на *движно културно наследство*

По барање на НУ Национален конзерваторски центар - Скопје за трајно отстапување на заштитени добра, согласно член 95 од Законот за заштита на културното наследство издадено е:

1. **1 (едно) Одобрение за трајно отстапување на движно културно наследство**-*археолошки материјал кој потекнува од извршените заштитни археолошки истражувања на локалитетот „Градиште“, сектор Чифлачиште во с. Опила, општина Ранковце, од делницата Бељаковце – Деве Баир, извршени во 2003 година, од НУ Национален конзерваторски центар - Скопје во НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје.*

3.1.18. Одобренија за времено изнесување на заштитени движни добра

Во извештајниот период по барање на установите за заштита на движно културно наследство, заради презентација, конзерваторски истражувања и изведување на работи на непосредна заштита на движно културно наследство во други Национални установи за заштита на движно културно наследство, согласно член 95а од Законот за заштита на културното наследство, издадени се:

	Назив на акт	Вкупно
	Доставени барања за Мислење до Министерство за култура	29
	Одобренија за времено изнесување на движно културно наследство *музејски предмети (уметничи дела) – педесет и четири (54) предмети, во Национална галерија во Прага заради реализација на изложба „No feeling is final;* *два (2) музејски предмети (слики), со цел реализација на конзерваторско – реставраторски работи, од збирката на 122 дела од спомен куќата на Лазар Личеноски (втора фаза)* *етнолошко музејски предмети (15) добра, во врска со склучен Договор за времено изложување на музејски предмети бр.03-314/1 од 12.03.2024г.* *(уметничко дело), Пејзаж (Врбите), инв. бр. 957, Томо Владимирски, дел од збирката на ликовни дела од депото на уметничката галерија на НУ Завод за заштита на споменициите на културата и музеј Охрид во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија/ Даут - пашин амам;* *(уметничко дело), Мотив од Радика од авторот Томо Владимирски во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија/ Даут - пашин амам.* *(уметничко дело), Бура,од авторот Томо Владимирски во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија/ Даут - пашин амам.* *триесет и три (33) музејски добра (уметнички дела) од збирката современа уметност на НУ Музеј д-р Никола Незлобински – Струга во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија/ Даут - пашин амам.* *(уметничко дело), Во зелено, од авторот Ристо Лозаноски, во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија/ во Даут - пашин амам* *(уметничко дело), Чунови II, од авторот Ванѓел Коџоман во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија, заради изложба;* *три (3) музејски добра кои се дел од колекцијата на НУ Музеј на современа уметност - Скопје во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија заради реализација на „Ретроспективна изложба на Беди Ибрахим";* *триста триесет и девет (339) метални предмети - монети од НУ за управување со археолошкиот локалитет Стоби -*	29

Градско во НУ Завод за заштита на споменициите на културата и Музеј – Охрид;

шест (6) музејски предмети од НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје во НУ Завод за заштита на споменициите на културата и Музеј – Охрид;

еден музејски предмет (музејска копија) од ЈУ Музеј на град Скопје – Скопје во НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје;

четири (4) музејски предмети (слики) кои се дел од колекцијата на НУ Завод за заштита на споменициите на културата и музеј Охрид привремено во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија, зарадиЈубилејна изложба по повод 120 години од раѓањето на Ванѓел Коџоман,

(21) музејско добро (уметнички дела) од НУ Национална Галерија на РС Македонија во Ликовен салон-Народен Музеј-Влес, заради реализација на изложба посветена на Јубилејот 70 години од смртта на Димитар Андонов Папрадишки;

триесет и девет (39) музејски предмети од НУ Национална Галерија на РС Македонија во Офицерски дом заради реализација на изложба „Парискиите рефлексии 2 и 3" посветена на одбележување на 11 Ноември – Денот на примирјето по Првата светска војна;

осум (8) дрвени музички инструменти од збирката на Локален Музеј – Галерија Кавадарци во НУ Завод за заштита на споменициите на културата и Музеј – Штип.

Аудиовизуелно добро - игран филм, КАДЕ ПО ДОЖДОТ (1967);

Аудиовизуелно добро - игран филм, МИС СТОН (1958)

десет (10) уметничките дела кои се дел од колекцијата на НУ Национална галерија на Р.С. Македонија заради вршење на конзерваторско-реставраторски работи во НУ Национален конзерваторски центар – Скопје;

четири (4) уметничките дела кои се дел од колекцијата на НУ Национална галерија на РС Македонија во Уметничката галерија АМАМ – Гевгелија при НУ Музеј – Гевгелија, заради изложба

четири (4) уметничките дела кои се дел од колекцијата на НУ Национална галерија на РС Македонија во НУ Завод и Музеј Битола, заради изложба;

(уметничко дело), Колона во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија, заради „Јубилејна изложба по повод 100 години од раѓањето на Ристо Лозаноски";

четири (4) уметнички дела со цел реализација на „Јубилејна изложба по повод 100 години од раѓањето на Ристо Лозаноски" во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија;

	шеесет и две (62) музејски предмети од колекцијата на НУ Музеј на современа уметност Скопје во НУ Национална галерија на Р.С. Македонија, заради „Јубилејна изложба по повод 100 години од раѓањето на Ристо Лозаноски”; *(уметничко дело), Играорец, заради изложба по повод 100 години од раѓањето на Ристо Лозаноски* *дваесет (20) икони, заради извршување на конзерваторско реставраторски работи на 20 илегално изнесени икони во Албанија во НУ Национален конзерваторски центар-Скопје* *2 (две) аудио касети (в.бр.3884) од Н.У. Музеј на македонска борба за самостојност Скопје во НУ НУБ „Свети Климент Охридски" Скопје*	
	Решение за дополнителни елементи на управен акт - Одобренија за привремено изнесување на заштитени добра *предмет Ротолус, инв.бр.27726, Силсила (духовна генеалогија) на суфискиот ред, сопственост на НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје во НУБ „Св.Климент Охридски“ – Скопје (УПбр.09-382 од 04.07.2022 г.);* ***(5) музејски предмети*** од НУ Музеј на РС Македонија во НУБ Св. Климент Охридски – Скопје. ***едно (1) добро, составен од три панели привремено изнесено заради реализација на изложба насловена „No feeling is final” во организација***	3
	Решение за одбивање за продолжување на рокот Одобрение за привремено изнесување на заштиено добро Музејски предмети од ЈУ Музеј на град Скопје во Кунтсхале, Виена	1
	Решение за одбивање барање за издавање на Одобрение за привремено изнесување на заштиено добро *музејски предмети од историската збирка на НУ Музеј на Р. Северна Македонија – Скопје во НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Охрид;* *5 музејски предмети од ЛУ Народен музеј Велес во Спомен куќата на Петар Поп Арсов с.Богомила.* *41 музејски предмети Хартиени графички икони од XVIII до XIX век) од НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Прилеп во ЈУ Музеј на град Скопје*	3
	Решение за запирање на постапка *за издавање на Одобрение за привремено изнесување на заштиено добро*	1

	три (3) предмети (Медал Флорен Најтингел со инв.нр.3489 и вл.бр. 6166, Орден „Св.Сава" со инв.бр.3491 вл.бр.6168 и Спомен плакета со инв.бр.3496 и вл.бр.6170) кои што и припаѓале на Славјанка Влахчева, изложени во постојаната историска поставка при НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Штип.	

Согласно член 95а став 2 од Законот за заштита на културното наследство од Министерство за култура побарани се **29 Мислења за издавање на Одобренија за времено изнесување на заштитени добра**

3.1.19. Одобренија за снимање, фотографирање и истражување

Во текот на извештајниот период, по барање на установи за заштита на движно културно наследсво, правни и физички лица, за документирање, проучување, истражување и спроведување на техничко-заштитни и други мерки на заштита согласно член 132 став 1 од Законот за заштита на културното наследство издадени се:

	Назив на акт	Вкупно
	Одобрение за фотографирање на движно културно наследство *натписи кои се наоѓаат во НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Охрид, ЈУ Музеј на град Скопје – Скопје и спомениците на културата – џамии на територијата на Република Северна Македонија* *народните носии кои се изложени во постојаната етнолошка поставка на Музејот (НУ Музеј на Р. С. М. - Скопје)* *ракописот со инв. бр. ЗМО-У-506 (стар инв.бр. 89) од ракописната збирка во НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Охрид;* *камени споменици (Corpus Signorum Imperii Romani) од фондот на НУ Археолошки музеј на Р.С. Македонија и НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Охрид;* *на макети од стари куќи и народни носии во рамки на постојаната етнолошка поставка на НУ Музеј на Р.С. Македонија;*	**7**

	делови од 5 ракописи од 18 и 19 век со грчко писмо и црковна содржина (Псалтир, Октоих и 3 Ермологии) кои се дел од ракописната збирка во НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Охрид; *на Римски натписи од Косово кои се дел од збирките на НУ Археолошки музеј на Р.С. Македонија, заради изготвување на публикација за истите;*	
	Одобрение за снимање на движно културно наследство: *прилог на Корпорација Турска Радио Телевизија од Анкара, Р. Турција се одобрува да сними видео на дел од делата во НУ Археолошки музеј на Р. Северна Македонија – Скопје и НУ Музеј Куманово* *снимање во музејскиот простор Пацио на НУ Завод и музеј Битола за снимање на долгометражен игран филм со работен наслов „17" во режија на Косара Митиќ;* *снимање на сегменти од постојаната етнолошка музејска поставка за снимање на долгометражен игран филм со работен наслов „17" во режија на Косара Митиќ* *музејски предмети во Одделот за историја и Одделот за историјата на уметност при НУ Музеј на Р.С. Македонија, заради реализација на серијал „Временска капсула" на ЈМУ Радио Телевизија Србија;* *постојаната поставка од праисториски и антички период во НУ Археолошки музеј на РС Македонија*	5
	***Одобрение за вршење увид во заштитени добра**:* *кабинетски истражувања во НУ Завод за заштита на спомениците на култура и Музеј-Охрид, по барање на д-р Бранислав Ристески од ЈУ Институт за старословенска култура – Прилеп;*	1
	Одобрение за истражување на заштитено добро:: примерок од мермерна биста на Фаустина II од античкиот локалитет Стибера, с. Чепигово;	1

3.1.20. Одобренија за снимање и фотографирање и снимање/скенирање во заштитено добро

Одобренија за фотографирање и снимање/скенирање на заштитени недвижни добра

Во текот на извештајниот период, согласно член 132 став 1 од Законот за заштита на културното наследство и член 89 од Законот за општа управна постапка, по барање на правни и физички лиц, а за потребите на електронските медиуми- за реализација на нивните програмски цели, како и за научно истражувачки потреби издадени се:

- 67 ***Одобренија за фотографирање и снимање/скенирање на заштитени недвижни добра*** – археолошки локалитети, манастирски комплекси, цркви, исламски верски споменици, архитектонски објекти, меѓу кои: „Скопска тврдина Кале„ Старата скопска чаршија, црквата „Свети Спас“, Султан Муратова џамија, Споменичка целина „Аквадуктот“, „Саат кула“ во Скопје Мустафа пашина џамија, Капан Ан, Куршумли Ан, Сули Ан, црква „ Свети Димитрија, Спомен костурница во Велес, археолошки локалитет „Баргала“, „Хераклеа Линкестис“ во Битола, „Самоилова тврдина“ во Охрид, Куќата на Робевци во Охрид, „Заливот на коските“ во Охрид, Антички театар – Охрид, манастирскиот комплекс „ Трескавец“ во Прилеп, црквата Свети Четириесет маченици во Струмица и дуги, а потребите на електронските медиуми за реализација на нивните програмски цели, како и за научно истражувачки потреби;
- ***1 (едно) Решение за одбивање на барањето за издавање одобрение за снимање на заштитени добра,*** бидејќи барателот ТРТ ТВ во барањето нема наведено за кои локации и објекти (заштитени добра) ќе се однесува одобрението.

3.2. Учество во постапки пред други органи:

3.2.1. Постапувања преку системот е-урбанизам

- **Мислења по урбанистички планови и урбанистички проекти**

Во рамките на постапката за изготвување и усвојување на урбанистичките планови, во согласност со член 72 од Законот за заштита на културното наследство и член 47 од Законот за урбанистичко планирање („Службен весник на Р.С.М.” бр.32/2020), по барање на единиците на локална самоуправа и изготвувачите на плановите издадени се **790 мислења** по урбанистички планови и тоа :

Мислења по урбанистички планови и урбанистички проекти	Вкупно
Генерални урбанистички планови	23
Деталните урбанистички планови	127
Локална урбанистичка планска документација	1
Урбанистички планови вон населено место	17
Урбанистички план за село	42
Урбанистички проекти	532

Урбанистички проекти за село	**4**
Архитектонско урбанистички проекти	**1**
Урбанистички планови	**23**
Проекти за инфраструктура	**12**
Урбанистички проекти за инфраструктура	**5**
Основен проект	**3**
Вкупно	**790**

Во дел од урбанистичките планови постоеше културно наследство, а во дел не. Дел од Барањата беа за подрачја и градби од државно значење и стартешки интерес. Заштита и интегрирање на археолошко наследство во Урбанистичките проекти и урбанистички планови. Имплементација на Планот за управување со Светското природно и културно наследство на Охридскиот Регион (2020-2029) во урбанистичките планови кои се наоѓаат во границите на природното и културното наследство на Охридскиот регион заштитен од УНЕСКО и Мислења за вградување на Заштитно конзерваторски основи во самите планови. Во поголемиот број случаи, мислењата по плановите беа позитивни. Во дел од плановите не беа вградени соодветно заштитно-конзерваторските основи, или во нив не беше соодветно третирано културното наследство заради што истите беа враќани на повторна доработка.

Во рамките на постапката за изготвување и усвојување на урбанистичките планови и урбанистички проекти, во согласност со член 72 од Законот за заштита на културното наследство и член 47 од Законот за урбанистичко планирање („Службен весник на Р.С.М." бр.32/2020), по барање на општините и изготвувачите на плановите издадени се ***мислења за 22 јавни анкети по урбанистички планови***.

- **Податоци за потребите за изготвување на урбанистичките планови**

Во согласност со член 47 од Законот за Законот за урбанистичко планирање, по барање на единиците за локална самоуправа и изготвувачите на плановите, издадени се **1618 Известување за податоци и информации** за постоење на културно наследство во границите на планските опфати, и тоа за:

Податоци за потребите за изготвување по урбанистички планови	Вкупно
Генерални урбанистички планови	**30**
Деталните урбанистички планови	**104**
Локална урбанистичка планска документација	**2**
Урбанистички планови вон населено место	**23**

Урбанистички план за село	**58**
Урбанистички проекти, од кои постапувано е по **85** од кои за **Патен Коридор 8** - делница на автопат: Гостивар - Букојчани, општина Гостивар и општина Кичево, делница на автопат: Тетово – Гостивар, општина Тетово, општина Боговиње, општина Брвеница, општина Врапчиште, општина Гостивар, **Патен Коридор 10Д**, делница на Автопат: Прилеп – Битола, општина Прилеп, општина Могила и општина Битола, **Патен коридор 8,** делница на Автопат: Требеништа – Струга - Ќафасан, општина Струга и општина Дебрца, **Магистрален гасовод,** делница: Свети Николе – Велес, општина Св. Николе, општина Лозово и општина Велес, **Магистрален гасовод** делница Кичево – Охрид, општина Кичево, општина Дебрца и општина Охрид. **Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење за производство на електрична енергија од обновливи извори (ветерна и сончева енергија) во** КО Кшање и КО Кокошиње, општина Куманово и КО Строиманци и КО Горно Ѓуѓанци, општина Свети Николе и во КО Казандол, КО Валандово вгр, КО Фурка, КО Богданци, КО Богданци вгр – општина Валандово, општина Гевгелија и општина Богданци, како и **Урбанистички планови за подрачја и градби од државно значење за изградба на фотоволтаични електрани (фотонапонски панели за производство на електрична енергија кои се градат на земјиште)** на голем број на подрачја во државата. **Основен проект – 6**, **Урбанистички планови вон населено место - 2**, **Урбанистички план– 7**, **Проект за инфраструктура – 4 и ЛУПД - 1** согласно **член 69 и член 71** од Законот за заштита на културното наследство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 20/19).	**1073**
Урбанистички проекти за село	**49**
Урбанистички план	**20**
Урбанистички проекти за инфраструктура	**16**
Проекти за инфраструктура	**14**
Основен проект	**98**
Основен проект за инфраструктура	**52**
Проектна техничка документација	**5**
Вкупно	**1618**

- **Јавни Анкети по просторни и урбанистички планови**

Во рамките на постапката за изготвување и усвојување на урбанистичките планови, во согласност со член 72 од Законот за заштита на културното наследство и член 47 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Р.С.М." бр.32/2020), по барање на единиците на локална самоуправа и изготвувачите на плановите издадени се **податоци за 15 јавни анкети по убанистички планови.**

Предметите-барања за добивање податоци, информации и мислења, прикачени од проектантските фирми, кои беа симнати, испечатени и оформени во предмет папки вкупно 2401, **се пренасочени и на хардискот на УЗКН \\192.168.1.25\e-urbanizam,** преку кој истите се преземаат за работа од колегите во Одделениет за интегрирана заштита.

Во текот на текот 2024 година, по барањата, доставени преку системот Е-Урбанизам и преку услуги на поштенските единици, а кои се однесуваат за барање податоци, ифомации и мислења за изработка на урбанистички планови и урбанистички проекти, **до проектантските фирми и до единиците на локална самоуправа** доставени се **2498 (два илјада и сто триесет и шест) одговори.**

.

3.2.2. **Мислења за доделување на концесии за вршење на детални геолошки истражувања и концесии за експлоатација на минерални суровини**

По барање на Министерството за економија / Министерство за енергетика рударство и миниралнисуровини издадени се ***18 Мислење кои се однесуваат за доделување на концесии за вршење на детални геолошки истражувања / експлоатација на техногени минерални суровини/ експлоатација на минерална суровина*** од кои:

- ***20 Мислења кои се однесуваат за доделување на концесии за вршење на детални геолошки истражувања / експлоатација на техногени минерални суровини/ експлоатација на минерална суровина*** и тоа:

концесии за вршење на:	**локалитет**	**вкупно**
детални геолошки истражувања на минерална суровина	*металични минерални суровини на локалитетот „Боровик4", општина Кратово* *мермер на локалитетот „Дупен Камен", с.Беловодица Општина Прилеп* *оникс травертин на локалитетот „Декова Дабица 2", Општина Прилеп*	**12**

	глина на локалитетот ,,Еленица", општина Струмица *дијабаз на локалитетот „Краста 1" општина Гостивар* *подземна минерална вода на локалитетот „Топлички рид" општина Виница;* *термоминерална вода на локалитетот „Бел Камен" општина Кочани;* *кварц и глина на локалитетот „Вреж" општина Радовиш* *мермер на локалитетот „Сладун", Општина Прилеп* *минерална вода на локалитетот ,,Бела Вода", општина Берово* *кварц на локалитетот „Козјак2", село Ореше општина Чашка* *користење на вода за производство на електрична енергија и изградба на мали хидроелектрични централи на МХЕ Зрновска 352 слив Вардар и МХЕ Рабетинска слив Треска* *варовник на локалитетот „Краста 1" општина Гостивар*	
експлоатација на техногени минерални суровини	*локалитетот „Лојане", Општина Липково*	**1**
експлоатација на минерална суровина	*варовник на локалитетот ,,Караташ", с. Горна Бањица Општина Гостивар*	**7**

	варовник, на локалитетот „Остро Чука“, с. Дебреште Општина Долнени *варовник, локалитет Кутлишта, Општина Кичево* *варовник, локалитет Сурин, с.Рогачево, Општина Јагуновце* *песок и чакал на локалитетот „Коџа Дол”, село Доброшинци, општина Василево* *Песок и чакал, на локалитет Тлаците, Општина Чешиново-Облешево* *Глина, локалитет Јутрина, Општина Велес*	
	вкупно	**20**

- ***<u>3 Мислења</u> дека неможе да започне постапка за доделување на концесија за вршење на геолошки истражувања на минерална суровина /експлоатација на минерална суровина***и тоа:

концесии за вршење на:	**локалитет**	**вкупно**
геолошки истражувања на минерална суровина	*варовник на локалитетот „Градиште”, с. Горна Бањица општина Гостивар* *варовник, с.Корошишта, Општина Струга и Општина Дебрца*	**2**
експлоатација на минерална суровина	*мермер на локалитетот „Скрка”, општина Прилеп*	**1**
	вкупно	**3**

До надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство доставени се **23 Барање за стручно мислење** по однос на доставените барања за мислење за спроведување на постапка за доделување на концесија за вршење на детални геолошки истражувања / експлоатација на техногени минерални суровини/ експлоатација на минерална суровина.

Во постапката за издавање на Мислења за доделување на концесии за експлоатација на минерални суровини до надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство доставени се ***<u>6 Ургенции по доставени Барања за</u>*** **<u>стручно мислење по однос на доставените барања за мислење за спроведување на постапка за доделување на концесија за експлоатација на минерални суровини.</u>**

По барање на Генерален Секретаријат на Влада на Република Северна Македонија издадени се ***вкупно 7 Мислења за Информации со Предлог одлуки од Влада на Република Северна Македонија*** за ***доделување на концесии за експлоатација на минерални суровини*** и тоа:

концесии за вршење на:	**локалитет**	**вкупно**
геолошки истражувања на минерална суровина	*метални минерални суровини на локалитетот „Боровик4“, општина Кратово* *варовник на локалитетот„Шотева нива“, општина Петровец-Скопје;* *варовник, на локалитетот ,,Бела Вода и Чаршија”, општина Ѓорче Петров;* *бентонитска глина на локалитетот „Бела Глава“, с. Кучково, општина Ѓорче Петров* *минерална вода на локалитетот „Мулаица“, с. Буково, Општина Битола;* *мермер, с. Вепрчани, Општина Прилеп*	**6**
експлоатација на техногени минерални суровини	*локалитетот „Лојане“, Општина Липково*	**1**
	вкупно	7

3.2.3. Согласности за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти.

По доставени барања од Министерство за транспорт и врски и Единиците на локална самоуправа, согласно член 18 од Законот за легализација на бесправно изградени објекти, се издадени следните акти:

	Назив на документот	**вкупно**
	Барање мислење за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти до надлежна установа	10
	Известување дека Управата нема надлежност да издава согласност за бесправно изграден објект кој не е дел од заштитено подрачје	31
	Согласност за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти	5
	Известувања за недавање согласност за утврдување на правен статус на бесправно изградените објекти	4

Во постапката за издавање на Согласност за утвдување на правен статус на бесправно изградени објекти до надлежните установи за заштита на недвижно културно наследство доставени се ***3 Ургенции по доставени Барања за утврдување на правен статус на бесправен објект.***

3.2.4. Дозволи за изнесување на заштитени движни добра

Во извештајниот период, по барање на установите за заштита на културното наследство, согласно член 96 од Законот за заштита на културното наследство, преку EXIM системот издадени се:

	Назив на документ	**Вкупно**
	Стандардна Дозвола за изнесување на заштитени движни добра Каде по дождот (1967), игран филм, режија Владан Слијепчевиќ, англиска верзија., 1.33, црно-бел, 35мм, 2472м., инв.бр.255-М31/6 Мис Стон (1958), игран филм, режија Жика Митровиќ, мак.,1.33, колор, 35 мм, 2610 м. 54 уметнички дела од збирката "Меѓународна збирка на уметнички дела" на НУ Музеј на современа уметност - Скопје, изработени во повеќе техники во различни димензии во период од 1906 до 1980 година	3

	Општа отворена Дозвола за изнесување на заштитени движни добра 19 предисториски археолошки предмети (висулци, амулети, појас, скиптар и жртвеник). 94 уметнички дела 4 парчиња дизајниран мебел од Колекцијата на солидарност при НУ МСУ - Скопје	**2**
	Специјална отворена Дозвола за изнесување на заштитени движни добра Макета од Наградениот труд од конкурсот на ОН за урбанистичкот план на Скопје - мастер план за централно градско подрачје	**1**
	Вкупно	**6**

3.2.5. *Уверенија за извоз/изнесување на заштитени движни добра и незаштитени движни добра*

По барање на установите за заштита на културното наследство, правни и физички лица, согласно член 97 од Законот за заштита на културното наследство издадени се:

	Назив на документ	**Вкупно**
	Уверение за извоз на незаштитени добра	694
	Уверенија за изнесување на незаштитени движни добра	70

3.2.6. *Потврди за моментниот статус на нематеријалното културно добро*

По барање на правни и физички лица изработени се **8 потврди за моментниот статус на нематеријалното културно добро, а** во врска со потребите на Конкурсот за финансирање на проекти од национален интерес во културата за 2025 година објавен од Министерството за култура и тоа:

- *„Копачкаta, традиционално оро од с. Драмче, Пијанечки регион“-нематеријално културно наследство;*
- *„ Машки поворки (Русалии)“- ”нематеријално културно наследство*
- *,,Обредни поворки со маски (Карневал) во Вевчани”- нематеријално културно наследство;*
- *„Свадбените обичаи во Република Македонија и Рекански говор“- нематеријално културно наследство;*
- *„Топонимија на РСМ, Дебарски говори, Рекански говор, Говорот на Турците од Дебарско - Жупа, Водици во Битуше и Велигденски игри во Порече“-нематеријално културно наследство;*
- *„Обредот со маски на Прочка во с. Љубанци, скопско “-нематеријално културно наследство;*
- *„Гегиски говори во Република Македонија, Преодни гегиско-тоскиски говори и Тоскиски говори“- нематеријално културно наследство;*
- *,,Традиционалната албанска свадба во Кичево и Кичевско”- нематеријално добро за кое основано се претпоставува дека е нематеријално културно наследство.*

3.2.7. Иницијатива за мултинационалната номинација на листите на УНЕСКО во 2025 година

Допис - Одговор до Националната комисија за УНЕСКО при Министерството за култура и туризам на Р.С.Македонија во врска со дописот од Министерството за култура и туризам на Република Турција и нивната предлог - иницијатива за учество на нашата држава во подготовка на досието за мултинационалната номинација за можно впишување на „Култура на јогуртот“ како нематеријално културно наследство на УНЕСКО во 2025 година. Овој млечен производ не е дел од Националниот регистар на културно наследство на Р.С.Македонија.

IV. ДРУГИ АКТИВНОСТИ

- Во рамките на тековната работа до разни институции и други странки доставени се ***30 дописа во врска со интегрираната заштита на културното наследство*** (за што се однесуваат дописи и тоа: известувања, забелешки и пропратни писма);
- Информации и мислења за разни предмети по однос на ***интегрираната заштита на културното наследство*** кои ги водат други стручни лица од Управата и од Заводите за заштита на спомениците на културата и музеите;
- Извршени консултации со стручен кадар од Заводите за заштита на спомениците на културата како и со разни институции и други странки за меѓусебна соработка и реализација на тековните работи од аспект на интегрираната заштита на културното наследство;
- Направен е Превод на англиски јазик на Листата на заштитени регистрирани нематеријални добра достапна на web - страната на Управата за заштита на

културното наследство http://uzkn.gov.mk/ во делот НИСКН, Регистри на културното наследство;
- Кореспонденција (електронска и писмена) со релевантни организации и институции како и овластени субјекти од сферата на заштитата на нематеријалното културно наследство;
- Работа на преводи од македонски на англиски јазик и обратно од доменот на активностите на Управата за заштита на културното наследство;
- Учество во извршување на рутински работи за идентификација, заштита и користење на јазикот и топонимите, следење и проучување состојби во врска со заштитата на предметните добра и користењето на истите;
- Работа на обезбедување на континуиран придонес во однос на соодветен третман на јазикот како културно наследство - Конвенцијата за заштита на нематеријалното културно наследство мора да послужи и како водечка алатка и како инспирација во сè што правиме за да го зачуваме ова наследство за идните генерации;
- Работа на истакнување на вредноста на нематеријалното културно наследство како воедно **традиционално, современо и живо** наследство и остварување на една визија за градење инклузивно и мирно глобално општество кое промовира култура, иновации и креативност;
- Согласно доделени работни задачи од непосредно претпоставениот Раководител на Секторот за идентификација, заштита и користење на културното наследство, административниот службеник Орхан Реџепи работи во Одделението за интегрирана заштита, при што преку системот на Е-урбанизам, барања за добивање податоци, информации и мислења, прикачени од проектантските фирми, се симнати, испечатени и оформени во предмет папки **вкупно 2401 (Две илјадичетрстотиниеден) предмет.**
- Учество во работата на Комисијата за спроведување на оценување на ефектот на административните службеници во Управата за заштита на културно наследство Решение бр.04-3236/2 од 16.10.2024 година).

V. УЧЕСТВО ВО РАБОТАТА НА КОМИСИИ И ДРУГИ ТЕЛА ФОРМИРАНИ ОД УПРАВАТА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И ДРУГИ ОРГАНИ

5.1. Учество во работна група за изработка на „Упатство за имателите на недвижни добра во Охридскиот регион“;

5.2. Учество на работилница „Seismic Assessment and Retrofitting of Masonry Preserved Structures“, организирана од страна на Европскиот центар за повредливост на индустриски и витални системи и Европскиот центар за превенција и предвидување на земјотреси од Атина, Република Грција. Центар за повредливост на индустриски и витални системи и Европскиот центар за превенција и предвидување на земјотреси од Атина, Република Грција;

5.3. Учество во Комисии за ревизија на Елаборати за валоризација/ревалоризација на недвижно културно наследство;
- Учество во работата на комисии за ревизија на Елаборати за валоризација/ревалоризација на недвижно културно наследство и тоа:

- Елаборат за валоризација на Рајца, доцноантички објект 1;
- Елаборат за валоризација на Рајца, ранохристијанска базилика 2;
- Елаборат за валоризација на споменичка целина Големо Градиште, Коњух;
- Елаборат за ревалоризација на Куќа на ул. „Кочо Рацин“ бр. 11, Берово;
- Елаборат за ревалоризација на црквата „Св. Никола Чудотворец“, Охрид;
- Елаборат за валоризација на црквата „Св. Никола“, село Габровник;
- Елаборат за валоризација на црквата „Св. Троица“, село Подлес;
- Елаборат за ревалоризација на „Маркова кула“, Кавадарци;
- Елаборат за ревалоризација на археолошкиот локалитет „Свети Петнаесет Тивериополски маченици“, Струмица;
- Елаборат за валоризација на Куќата на ул. „Димитар Влахов“, бр.33, Охрид;
- Елаборат за ревалоризација на училишна зграда во с. Конско, Гевгелија;

5.4. Учество во работата на комисијата за попис на архивскиот материјал од трајна вредност за 2023 година на Управата за заштита на културното наследство;

5.5. Во извештајниот период стручни лица од Одделението за движно културно наследство учествуваа и/или беа членови на различни комисии и други тела за работи кои се во функција на унапредување на дејноста на Управата, односно на остварување меѓусекторска соработка, и тоа во:

- работата на комисијата за јавни набавки во својство на член;
- работата на Комисија за попис на материјални средства;
- Одговори по барања од граѓани и правни лица за информации кои се однесуваат за недвижно културно наследство, други известувања за водење управна постапка 125;
- Постапки за издавање решенија за заштитно-конзерваторски услови – 46;
- Постапи за издавање конзерваторски одобренија – 42;
- Постапки за легализација на бесправни објекти во заштитени подрачја: 56;
- Решенија за менување на правосилен акт 2;
- Комисии за вршење стручна контрола на конзерваторски проекти 1;
- Постапки за добивање одобрение за поставување опрема на заштитени добра 1;
- Известувања за правосилност на управен акт 30.
- Решение за формирање на комисија за стручна контрола на конзерваторски проект „Дигитална реставрација на носач на звук и/или слика - игран филм МИС СТОН (1958)“;
- Одобрение за привремено изнесување на заштитено движно добро - 2 (две) аудио касети (в.бр.3884) од Н.У. Музеј на македонска борба за самостојност Скопје во Н.У. НУБ „Свети Климент Охридски" Скопје;
- Анализа, стручни консултации и остварени работни средби со надлежните институции за заштита на аудиовизуелните, библиотечните и фонотечните добра во врска со реализација на проектот на УЗКН за изработка на унифицирана база на податоци за сите видови на културно наследство;
- Стручни консултации со надлежните институции за заштита на аудиовизуелни, библиотечни и фонотечни добра во врска со изготвување на долгорочни стратегии за дигитализација на библиотечните, аудиовизуелните и фонотечните добра;

- Давани се стручни совети во поглед на изготвување на Елаборати за заштита и дигитализација на библиотечните и аудиовизуелните добра; за начинот и постапката за изнесување на движни добра од земјата во странство; постапката за издавање на одобренија за изнесување на заштитени движни добра од установите за заштита на културното наследство;
  Организација и реализација на завршните процедури за институционално претставување на државата преку Управата за заштита на културното наследство на 19. COM-Меѓувладин состанок на УНЕСКО за нематеријално културно наследство, кој се одржа во Асунцион, Парагвај, во периодот од 30.11. до 05.12. 2024 година;
  Спроведување и стручни консултации со фондации, поединци и здруженија на граѓани од внатрешноста на државата, што претставуваше задолжение од директорот на Управата како дел од соработката со Министерството за култура и туризам, а со цел изготвување на подолгорочна програма за идна соработка меѓу нашата држава и УНЕСКО, во делот на нови апликации и тимови кои ќе работат на истите.

2. Сектор за превенција и инспекциски надзор на културното наследство

Во **Секторот** се вршат работи што се однесуваат на инспекцискиот надзор над спроведувањето на прописите за заштитата на културното наследство и превенцијата од незаконски дејствија против културното наследство, односно работите на безбедност на културното наследство и неговата заштита односно одбрана и спасување во случај на вооружен судир и природни непогоди. Работите во Секторот се вршат преку: 2.1 *Одделението за превенција на културното наследство* и 2.2 *Одделението за инспекциски надзор за заштита на културното наследство.*

Годишниот извештај за работа за 2024 година на Сектор за превенција и инспекциски надзор на културното наследство во Управата за заштита на културното наследство е сублимат на реализирани планови и стратегии со цел согледување на ефикасноста во работењето и претставува преглед во планираното и реализација на обврските на вработените.

Во извештајот се содржани и презентирани информации во неколку поглавја и тоа:

- **Управувањето со ризици** – во ова поглавје ќе бидат опфатени резултатите од анализата на ризици и изработката на предвидената со закон за инспекциски надзор - Методологија на процена на ризици при планирање на инспекциски надзори;
- **Организација и раководење на инспекциската служба** - ова поглавје содржи описен и табеларен приказ на организационата поставеност на кадарот во инспекциската служба и промените во екипираноста во 2024 година;
- **Инспекциски надзор** – поглавје што ќе содржи приказ за изворите на информации и податоци за идентификување на настанување на ризикот и информации за реализираните инспекциските надзори во 2024 година;

- **Обуки на инспекторите** – ова поглавје ги содржи информациите за специјализирани и генерички обуки во 2024 година;
- **Буџет и финансирање** – поглавје кое содржи информации за буџетот и финансирањето на инспекциската служба во Управата за заштита на културното наследство.

Управување со ризици

Анализата на ризици содржи податоци поврзани со планирањето и реализирањето на инспекциските надзори, задолжувања, причините за вршење на квалитетен и ефикасен инспекциски надзор и друго. Наведеното е со цел како во иднина би се зголемила ефикасноста, квалитет и ефективноста на инспекциските надзори.

Извршувањето на работните задачи во Сектор за превенција и инспекциски надзор во Управата за заштита на културното наследство е од особена важност од причина што културното наследство претставува темелна вредност на Република Македонија и како предмет од јавен интерес се остварува на целата територија на Република Македонија за сите видови и категории на културното наследство. Ценејќи ја исклучителната важност на културното наследство во Македонија вршењето на зајакнати и унапредени инспекциски надзори претставува императив во работата на инспекциската служба на Управата. Наведеното, особено со преземање на оперативни дејствија и активности за спречување на незаконски дејствија, активности и влијанија со кои се врши или може да настане оштетување, уништување, растурање, исчезнување, деградирање и противправно присвојување на културното наследство. Основна работна задача на инспекциските надзори е остварување на увид во состојбата на заштитените добра и нивно чување, одржување и користење, како и надзори во вршењето на археолошките, конзерваторските и други истражувања, изведувањето на работите на непосредна заштита, спроведувањето мерки на заштита и спроведување на законите и други прописи, контрола на водењето на евиденциите, инвентарните и други јавни книги за заштитените добра и нивното чување, достапноста и користењето на документацијата, вклучувајќи ги регистрите и документите за потеклото на добрата преку изрекување на наредби за извршување на законските и други прописи, пропишани мерки, отстранување на утврдени недостатоци, физичко, техничко и друго обезбедување на заштитените добра, како и преку изрекување на забрани за спроведување на незаконски мерки или други дејствија што се извршуваат без претходна согласност или дозвола, односно одобрение или спротивно на условите утврдени со нив.

Извештајот за работа е креиран така што се поврзува со индивидуалните, конкретни планови и извештаи на Секторот за превенција и инспекциски надзор за заштита на културното наследство и општата годишна програма и буџетот на Управата за заштита на културното наследство.

Секторот за превенција и инспекциски надзор на културно наследство функционира на целата територија на Република Македонија.

Ризични подрачја претставуваат териториите кои се во надлежност на инспекторирање најмногу во Охрид, Битола, Старата скопска чаршија.

Во иднина е потребно поинтензивно инспекторирање точно на териториите на кои се надлежни НУ ЗЗСК и Музеј Охрид и НУ ЗЗСК и Музеј Битола, НУ Национален конзерваторски центар Скопје и НК Конзерваторски центар Скопје.

Наведеното, секако ќе биде можно, пред сé со комплетно кадровско доекипирање со доволен број на инспектори за културно наследство како и особено вработување на лице за правна поддршка на инспекторите, конкретно во *Секторот за превенција и инспекциски надзор* во Управата.

Секторот за превенција и инспекциски надзор на културното наследство изворите на информации и податоци за идентификување на настанување на ризикот досега ги користеше врз основа на вршење на инспекциски надзор, преставки, пријави, дојави од правни и физички лица, информации од здруженија, медиуми, заклучоци на Влада на Република Македонија, информации од други надлежни инспекторати.

Секторот за превенција и инспекциски надзор на културното наследство како појдовни критериуми за идентификување на субјекти на надзор се служи со веќе дефинираните субјекти кои се јавуваат како носители на дозволи, одобренија, согласности и други акти издадени од страна на *Управата за заштита на културното наследство*, на наодите од извршените инспекциски надзори во изминатиот период како и регистрите (Централниот и Националниот регистар, актите со кои е евидентирано недвижното културно наследство по видови и сл.), податоци за имателите преземени од Катастарот на Република Македонија.

Важно е да се напомене дека *Секторот за превенција и инспекциски надзор на културното наследство* покрај надзори на планираните субјекти за надзор, врши и инспекциски надзори врз основа на пријави и претставки од правни и физички лица.

Согласно пропишаното со Законот за инспекциски надзор, а во координација со Инспекциски совет, Управата за заштита на културното наследство донесе Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзор број 02-1241/3 од 15.07.2021 година, после одржаната 221 седница на 30.06.2021 година на Инспекциски совет на која е дадено позитивно мислење на истата со бр.14-564/3 од 30.06.2021 година.

Организација и раководење

Со цел подобро управување при вршењето на сите видови инспекциски надзори, инспекторирањето од **областа на заштитата на културното наследство** (во што се подведува и прибирањето на информации од аспект на заштитата на културното наследство, како и контрола на водење на евиденции, инвентарни и

други јавни книги за заштитените добра и чувањето, достапноста и користењето на документацијата, вклучувајќи ги регистрите и документите за потеклото на добрата), како и инспекторирањето **од областа на спроведување на конкретни мерки на посегање во интегритетот на културното наследство** (преку увиди во состојбата на заштитените добра и нивно чување, одржување и користење, особено преку вршењето на археолошките, конзерваторските и други истражувања, изведувањето на работите на непосредна заштита и спроведувањето мерки на заштита и во извршувањето на законите и други прописи, но и со цел подобро разбирање на улогите на вработените во одделението, полесно вршење на координација, контрола и комуникација во работењето), *Управата за заштита на културното наследство* во својата Систематизација на работни места, во рамките на Секторот за превенција и инспекциски надзор има предвидено ***Одделение за превенција*** и ***Одделение за инспекциски надзор за заштита*** *на* ***културното наследство.***

Вкупниот број вработени инспектори за културно наследство во УЗКН моментално брои четворица (4), распоредот по работни места е следен - *Одделението за инспекциски надзор за заштита на културното наследство: има* еден (1) вработен советник-инспектор за културно наследство, вработен на неопределено време и еден (1) вработен помошник инспектор за заштита на културно наследство на неопределено време (без лиценца), како и *Одделението за превенција*: има еден (1) советник-инспектор за безбедност на културно наследство.

Согласно предвидената систематизација на УЗКН предвидени се и работни места за советник-инспектор за културно наследство од доменот на историја на уметноста, од доменот на заштита на културното наследство, архитектурата и археологијата.

Во 2024 година реализирано е вработување на помошник инспектор за заштита на културното наследство и постапката за добивање на лиценца за инспектор за културно наследство е во тек.

3. Сектор за меѓународна соработка, документација и дигитализација на културното наследство

Одделението за меѓународна соработка има клучна улога во координацијата и спроведувањето на меѓународните активности поврзани со заштитата, зачувувањето и унапредувањето на културното наследство. Неговата работа вклучува следење и координирање на реализацијата на меѓународните проекти, изготвување национални извештаи за нивната имплементација, како и подготовка на стручни анализи и материјали од оваа област.

Одделението активно подготвува иницијативи и предлози за меѓународни апликации, учествува во развојот на проекти, дава стручни мислења и насоки за нивна успешна реализација. Покрај тоа, организира и спроведува кампањи и програми за подигање на свеста за значењето на меѓународните договори и нивното влијание врз националниот систем за заштита на културното наследство.

Во неговиот домен се и кореспонденцијата и соработката со меѓународни организации, невладини институции и партнери од други држави, како и учеството во изработката на посебни студии и елаборати за потребите на меѓународните проекти. Притоа, одделението следи и проучува релевантни закони, прописи и меѓународни договори со кои РС Македонија се усогласува, обезбедувајќи нивна правилна примена во националните политики.

Посветено на поддршка на билатералната и мултилатералната соработка, одделението извршува анализи, обработка на податоци и подготовка на стратешки документи кои придонесуваат за развој на меѓународните партнерства и ефективна заштита на културното наследство на државата. Неговата работа е клучен фактор во обезбедувањето на усогласеност со глобалните стандарди и подобрување на меѓународната позиција на РС Македонија во оваа значајна област. Дополнително, Одделението континуирано ги следи и проучува релевантните правни акти, вклучувајќи ги националните регулативи и меѓународните договори на кои Македонија им пристапила или ги ратификувала, осигурувајќи нивна правилна имплементација.

Преку својата активна улога во меѓународната сцена, Одделението не само што придонесува за заштита и валоризација на националното културно наследство, туку и ја зајакнува улогата на Македонија како посветен партнер во глобалните напори за зачувување на културното богатство на човештвото.

Во рамките на својата надлежност, Одделението за меѓународна соработка во 2024 година ги реализираше следниве активности:

I. СРЕДБИ И СОСТАНОЦИ ОД ОБЛАСТА НА МЕЃУНАРОДНАТА СОРАБОТКА

- Твининг проект со Италија- Учество во редовни состаноци со експертите од специјализираната единица на италијанската полиција Карабинери за културно наследство во рамките на Твининг проектот „Зајакнување на институционалните капацитети за справување со кривични дела против културното наследство и животната средина“;
- Учество на почетен настан (kick-off meeting) за Твининг проектот во просториите на Даут Пашиниот Амам;
- Учество на третиот Управен комитет на Твининг проектот (преку платформата Zoom) и подготовка на извештај;
- Средба со претставници од Секторот за меѓународни односи на градот Истанбул, Република Турција за иницирање соработка;
- Информативна сесија за програмата за територијална соработка Интерег Европа, организирана во соработка со Заедничкиот секретаријат на Програмата.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА НА МЕЃУНАРОДНИ НАСТАНИ

Медитеранска берза за археолошки туризам (31.10.2024 - 3.11.2024)

- Координација на четвртото учество на Македонија на 26. издание на „Медитеранската берза за археолошки туризам“ во Пестум (Салерно), Италија;
- Кореспонденција, барања за спонзорства, патна логистика и апликација за учество;
- Организација на состаноци со високи претставници од италијанскиот дипломатски кор, амбасадори и експерти од областа на археологијата;
- Подготовка на извештај за учеството на саемот.

Денови на европското наследство 2024

- Координативни активности и подготовка на документација за конференцијата „Македонското наследство на вмреженоста и поврзаноста„ како составен дел од манифестацијата „Денови на европското наследство 2024“, а по повод одбележувањето на 70 години Европска културна конвенција на Совет на Европа.

III. УЧЕСТВО ВО МЕЃУНАРОДНИ РАБОТИЛНИЦИ И СТРУЧНО УСОВРШУВАЊЕ

- Учество во работилница во организација на УНЕСКО „Борба против нелегалната трговија со културни добра на Западен Балкан“ (8–12 јули 2024);
- Учество во работилница во организација на УНЕСКО „Примена на законодавството во Северна Македонија за зајакнување на борбата против нелегални активности насочени кон културното наследство“ (27-29 ноември 2024);
- Учество на онлајн работилница „Интерпретацијата како основа за одржлив развој на природното и културното наследство“, организирана од Центарот за научно истражување и промоција на културата – Хаемус.

IV. ЧЛЕНУВАЊЕ ВО РАБОТНИ ТЕЛА

Стратегија за развој на туризмот

- Учество во првата и втората работилница за изработка на Стратегија за развој на туризмот на Град Скопје (2024-2027) во соработка со УНД.

Комитет за следење на ИПА 3 програмата

- Учество во Заедничкиот комитет за мониторинг (ЗМК) на Програмата за прекугранична соработка ИПА III меѓу Република Северна Македонија и Република Албанија 2021 – 2027 година.

V. СТУДИСКО-АНАЛИТИЧКИ РАБОТИ

Валоризација и ревалоризација на недвижно културно наследство

- Учество во ревизија на 7 елаборати за ревалоризација на недвижно културно наследство;
- Учество во Комисијата за ревизија на Елаборатот за валоризација на спомeничката целина Големо Градиште, с. Коњух, Општина Кратово;

- Доставување информација за степенот на реализација и имплементација на предложените мерки и активности содржани во Акцискиот план од стратешкиот документ трет Локален акционен план (ЛЕАП 3).

Охридски регион и Светско наследство

- Учество во ревизија на Стратегискиот план за рехабилитација на природното и културното наследство на Охридскиот регион (2023-2030);
- Учество на состанок со меѓународниот експертски тим за Реактивната мониторинг мисија на УНЕСКО на кој беа дискутирани прашања поврзани со Стратегискиот план за рехабилитација на природното и културното наследство во Охридскиот регион 2023-2030 и со зачувување на статусот на Светското наследство;.
- Номинација за членство во Комисија за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион;
- Номинација за членство во Националниот комитет за програмата на УНЕСКО „Човек и биосфера“.

VII. ДРУГИ АКТИВНОСТИ

Донаторска акција и публикации

- Координација на донаторска акција на боенки и публикации во издание на УЗКН за три основни училишта и музеи;
- Дистрибуција на публикации „Најзначајните вредности на културното и природното наследство на Република Македонија“.

Информативни и комуникациски активности

- Подготовка на информации, укажувања и соопштенија за јавноста во врска со заштитата на културното наследство;
- Подготовка на информации за веб-страната на УЗКН.

Во **Одделението за документација на културното наследство** се вршат работи на стручна обработка, чување и користење на документацијата за културното наследство и неговата заштита и водење посебна евиденција за нејзино користење; ограничување на достапноста на документацијата; воспоставување соработка за, организирање и развој на Националниот информативен систем за културното наследство, воспоставување бази на податоци за документацијата која се чува во одделението, и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежности согласно законите и другите прописи.

Во текот на 2024 година, во одделението за документација, континуирано е вршено прием и обработка на документација во базите за недвижно, движно и нематеријално културно добро. Извршени се следниве работи:

- прием на документацијата за недвижно, движно и нематеријално културно наследство;
- формирање на досиеа за културно наследство за недвижно, движно и нематеријално културно наследство;
- сместување на документацијата за недвижно, движно и нематеријално наследство во папки;
- координација со архивата и проверка и надополнување со документација која не е предадена во Одделението;
- координација со другите одделенија за проверка и надополнување на документацијата;
- обработка на документацијата и нејзино внесување во базата на **5856** предмети (основни броеви и плус дополнителни броеви и затоа вкупниот број не може да се утврди);
- внесени се **490** предмета во базата за издавање на уверенија за извоз и изнесување на незаштитени добра;
- внесени се ***171*** предмета во базата за легализација на бесправно изградени објекти (индувидуални станбени објекти), и легализација на објекти за производство, трговија, туризам и угостителство;
- обработени се ***288*** ЦД-а на ЦД ромовите во формираната база;
- распоредување на рециписите во документацијата;
- издавање и задолжување на документацијата на стручните лица;
- издавање и задолжување на документацијата на надворешни лица;
- корекции на катастарски парцели, адреси, броеви, имиња и друго;
- учество во комисии за контрола на елаборати за валоризација и ревалоризација на културното наследство;
- учество во комисијата за функционална анализа и систематизација на работни места во УЗКН;
- интернет пребарување, симнување, печатење по потреба и дополнителна обработка на разни материјали;
- обработка на документи (скенирање, копирање, обработка на фотографиите, препраќање на истите во електронска форма);
- укоричување на секаков вид материјал за потребите на Управата;
- изготвување на разни преписки, потврди, писма и друго;
- контрола на заштитните копии на старата база за обработка документација за културното наследство;
- повремени интервенции на компјутерската опрема се со цел нејзино континуирано функционирање;
- преведувачка активност од македонски на албански јазик;
- повремени ситни интервенции на компјутерите по повик кај вработените во Управата;
- преселба на документацијата во доделените канцеларии заради немање на место во депото на одделението за документација;
- водење евиденција за ИСБН броеви за издавање публикации од Управата за заштита на културното наследство;

Во **Одделението за регистрација на културното наследство и ИТ**

поддршка се вршат работи што се однесуваат на: водење на Националниот регистар на културното наследство (главна книга и дополнителни регистри), впишување на актите за регистрација, промена и бришење од Регистарот и доставување изводи од Националниот регистар; стручна обработка, чување и користење на документацијата за културното наследство и неговата заштита и водење посебна евиденција за нејзино користење; ограничување на достапноста на документацијата; воспоставување, организирање, одржување и развој на Националниот информативен систем за културното наследство, воспоставување бази на податоци и централно информатичко поврзување; одржување на системот за автоматизирано работење, се планира избор и надградба на хардвер - сервери, дискови, мрежни уреди, уреди за информатичката технологија; следење и проучување на новите технологии и софтвери од областа на информатиката; одржување на ИТ опремата во Управата и давање ИТ поддршка на вработените во Управата.

Во извештајниот период извршени се следните работи:

- Изготвување на известувања, преписки, доставување на податоци и информации во врска со регистрираното културно наследство;
- Учество во комисии за ревизија на елаборати за валоризација и ревалоризација.
- Одржување на веб страницата на Управата, внесување и ажурирање на новостите и останата содржина на веб страната, надградување и изработка на back-up на дата базата и фајловите;
- Координирање на работната група за изработка на софтверско решение за водење на заштитна евиденција;
- Внесување на податоци во системот Е-Кат за внесување/бришење на прибелешки во имотни листови.

Во **Одделението за дигитализација на културното наследство** се вршат работи што се однесуваат на: дигитализирање на културното наследство, проширување, збогатување и унапредување на процесот на дигитализација; обработка и користење на архитектонската, дескриптивната, фото и видео документација за културното наследство; воспоставување бази на податоци и централно информатичко поврзување; одржување на системот за автоматизирано работење, воспоставување, организирање и развој на соработка на полето на дигитализацијата на културното наследство во регионот; креирање на платформа, изградена на препораки, насоки, мета-податоци, стандарди за дигитализација, водење грижа за дигиталните бази на податоци за културното наследство и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежностите согласно законите и другите прописи.

Во извештајниот период извршени се следните работи:

1. ***Дигитализирана и обработена документација за регистрирано недвижно културно наследство, земена на реверс од Националниот конзерваторски центар***

Во овој период одделението дигитализираше дескриптивна, техничка и фото документација за следниве регистрирани и евидентирани споменици на културата од Македонија:

Историски музеј , Крушево Р НД;

- Црква Св. Богородица, с. Матејче РНД;
- Црква Св.Ѓорѓи с.Сатро Нагоричане, Куманово Р НД;
- Св. Јован Бигорски, с. Ростуше, Гостивар Р НД;
- Црква Св. Пантелејмон, с. Никифорово, Гостивар РНД;
- Црква. Св. Богородица, с. Леуново, Гостивар Р НД;
- Икони од Црква Св. Богородица Каменско, Охрид РНД;
- Црква Св. Богородица Каменско, Охрид Р НД;
- Црква Св. Никола Геракомија, Охрид РНД;
- Црква Св Јован Канео, Охрид РНД;
- Црква Св. Константин и Елена, Охрид Р НД;
- Црква Св. Никола Болнички, Охрид Р НД;
- Црква Св. Никола Болнички икони Р НД;
- Црква Св. Богородица Болничка, Охрид Р НД;
- Црква Св. Пантелејмон Имарет, Охрид Р НД;
- Црква – џамија Имарет, Охрид Р НД;
- СО Берово, заштитно конзерваторски основи, 4-801-001-004 Е НД;
- СО Берово, катастар, 4-801-001-004 Е НД;

Куќа на улица Моша Пијаде број 82, Берово, 4-801-001-7 Е НД;
- Фурна за печење сливи, Берово, 4-801-001-19 Е НД;
- Битова куќа (конак во атарот на црквата Света Богородива, Берово, 4-801-001-21 Е НД;
- Воденица, Берово, 4-801-001-114 Е НД ;
- Археолошка карта на општина Берово, 4-801-001-004 Е НД;
- Црква Света Богородица, Берово, 4-801-001-171 Е НД;
- Археолошки локалитет Будимград, с.Будинарци, Берово, 4-801-002-130 Е НД;
- Стар конак во склоп на црквата во село Владимирово, 4-801-003-10 Е НД;
- Меморијален споменик с.Митрашинци, Берово, 4-801-006-111 Е НД;
- Спомен костурница на Даме Груев и Никола Петров, с.Русиново, Берово, 4-801-012-4 Е НД;
- Археолошки локалитет Света Петка во село Чифлик, Берово, 4-801-016-3 Е НД;
- Археолошки локалитет Радоборска тумба, село Радобор, Битола, -802-001-427 Е НД
- Штаб од Прва Светска Војна, село Бач, Битола, 4-802-005-4 Е НД;
- Завод за Заштита на спомениците на културата и музеј Битола, 4-802-009-001 Е НД;
- Куќа на улица Томаки Димитровски број 14, Битола, 4-802-009-6 Е НД;
- Амам на улица Димитар Влахов број 79, Битола, 4-802-009-8 Е НД;

- Скршена Џамија, Битола, 4-802-009-18 Е НД;
- Црква Света Недела, Битола, 4-802-009-20 Е НД;
- Куќа на Вангел Мајорот број 2, 4-802-009-34 Е НД;
- Стоковна куќа Корзо на ул. Маршал Тито б.б., Битола, 4-802-009-38 Е НД;
- Војнички Германски гробишта од Првата Светска војна, Битола, 4-802-009-49;
- Црква Рождество на Пресвета Богородица, Битола, 4-802-009-85 Е НД;
- Ески Џамија, Битола, 4-802-009-186 Е НД;
- Црква Свети Архангел Михаил, село Средно Егри, Битола, 4-802-014-76 Е НД;
- Црква Свети Сотир, с.Буково, Битола, 4-802-016-50 Е НД;
- Археолошки локалитет Рупка, с.Црничани, Битола, 4-802-026-496 Е НД;
- Црква Свети Димитрие, с.Црнобуки, Битола, 4-802-027-178;
- Археолошки локалитет Пешта и Свети Антонија во село Градешница, 4-802-030-373 Е НД;
- Спомен гробишта од Првата Светска војна, с.Добровени, Битола, 4-802-037-3 Е НД;
- Црква Свети Константин и Елена, с.Томино село, Македонски Брод, 4-802-050-52 Е НД;
- Археолошки локалитет Базилика с.Кажани, Битола, 4-802-058-351 Е НД;
- Археолошки локалитет Тумба во с.Карамани, Битола, 4-802-060-21 Е НД;
- Џамија, с.Кременица, Битола, 4-802-063-5 Е НД;
- Археолошки локалитет Блатиште, с.Лисолај, Битола, 4-802-070-47 Е НД;
- Црква Света Петка, с.Маловиште, Цапари, Битола, 4-802-076-51 Е НД;
- Археолошки локалитет Долни Висои, с.Ново Змирнево, Битола, 4-802-085-48 Е НД;
- Археолошки локалитет Мавер во с.Паралово, Битола, 4-802-095-53 Е НД;
- Археолошки локалитет Кале, с.Раштани, Битола, 4-802-104-257 Е НД;
- Спомен гробишта од Прва Светска војна, с.Скочивир, Битола, 4-802-110-2 Е НД;
- Археолошки локалитет Свети Атанас кај с. Црнобуки, Битола, 4-802-127-9 Е НД;
- Археолошки локалитет Криво Крувче – Могила с.Отошница, Крива Паланка, 4-815-041-16 Е НД.

Во текот на работната 2024 година изработени се дигитализирани документациски едници и тоа: **9117** со А4 формат, **1997** А3 формат, **2298** црно-бели фотографии и **4578** негативи дескриптивна документација за објектите.

Вкупен број на дигитализирана документација: **17990.**

2. ***Дополнителни работни активности извршени во Одделението за дигитализација на културното наследство***

- Период (*јануари – декември*)

Учество во работна група за изработка на софтверско решение за водење на заштитна евиденција, презентација и дигитализација на културното наследство. Во овој период заедно со другите колеги од работната група се создаваше завршната верзија на софтверското решение. Јас активно учествував со давање на предлози во делот на апликацијата каде ќе се вметнуваат податоци кои произлегуваат од дигитализацијата на културното наследство.

-Период (*јануари – декември 2024 год.*),

Решавање на компјутерски проблеми на ниво на УЗКН. Целосно одржување на компјутерските системи во УЗКН односно решавање на хардверски и софтверски проблеми настанати во овој период на работењето на управата. Инсталирање на нови принтери и скенери во управата како и друга соодветна компјутерска опрема со вклучени соодветни драјвери во. Инсталирање и одржување на соодветни софтвери за нормално функционирање на компјутерските системи. Во овој период беа извршени **220** интервенции.

-Период (*јануари – декември 2024 год.*)

Организирање и систематизирање на серверните дискови на дигитилизираната документација изработена во претходните работни години. Организирањето на документацијата подразбираше тиополошка поделба на материјалите во серверните хард дискови по однос на видот и класификацијата на културното наследство, односно работниот процес подразбираше создавање на мали бази на податоци за секое регистрирано недвижно културно наследство одделно.

- Повремено членување на комисијата задолжена за ревизија на елаборати за валоризација и ревалоризација на недвижно културно наследство.
- Дизајнирање на пет решенија за логото по повод двесетгодишниот јубилеј од основањето на Управата за заштита на културното наследство.

-Период (*јануари – декември 2024 год.*)

Членување на комисија формирана од Управата за заштита на културното наследство, задолжена за ревизија на Елаборати за валоризација и ревалоризација на недвижно културно наследство.

Снимање на настани организирани од Управата за заштита на културното наследсво

-26.07.2024 година. УЗКН – дигитализација. Реализиран работен состанок во просториите на одделението за дигитализација на културното наследство;
-18.09.2024 година. Порта Македонија. Одбележување на 70 години од Европската културна конвенција на Советот на Европа со наслов "Македонското наследство на вмреженоста и поврзаноста";
-12.12.2024 година. Порта Македонија. Од работата на Законот за заштита на културното наследство;

-16.12.2024 година. Порта Македонија. Прес конференција за „Традиционалната изработка и свирење на гајда“ на 19 сесија на Меѓувладиниот комитет на УНЕСКО за заштита на нематеријалното културно наследство беше впишана на Репрезентативната листа на УНЕСКО за нематеријално културно наследство.

-Период (*октомври)*

Членување на Комисијата за спроведување на оценување на ефектот на државните службеници. Оценувањето се одржа на 25.10.2024 год.

-Период (*октомври 22-23*)

Учество на меѓународна работилница во Тирана, Република Албанија насловена како „Digitalization, Access and ptotection in the cultural heritage sector”, каде имав изработено презентација со наслов „Legal background, challenges and digitalization of cultural heritage in the Republic North Macedonia”.

-Период (*ноември 27-29*)

Учество на меѓународна работилница во Скопје организирана од УНЕСКО, насловена како „Leveraging legislation in North Macedonia to enhace the fight against illicit activities targeting cultural heritage” . Имав изработено презентација со наслов „Creation and maintenance of databases on cultural heritage in N.Macedonia” односно „ Креирање и одржување на бази на податоци за културното наследство во С. Македонија”.

4. Сектор за општи работи, финансии и правна заштита

Секторот за општи работи, финансии и правна заштита е формиран согласно Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за внатрешна организација на Управата за заштита на културното наследство бр.1-2367/3 од 04.07.2024 година и согласно Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за систематизација на работните места во Управата за заштита на културното наследство бр.01-2367/2 од 04.07.2024 година.

Во **Секторот** се вршат работи што се однесуваат на поддршка на работата на Директорот, општите работи во доменот на работата на Управата, правните работи во доменот на работата на Секторот и на Директорот на Управата, презентација на културното наследство, правната заштита на културното наследство, архивски и стручно-административни работи, работи од областа на финансиските прашања и работи кои се однесуваат на обезбедување, управување, координација и реализација на средства од домашни и странски извори и фондови.

Работите во Секторот се вршат преку: Одделение за правна заштита, Одделение за архивски и стручно-административни работи и Одделение за финансиски прашања во кој своите работни задачи ги реализираат вкупно девет вработени лица и двајца надворешни соработници.

Во **Одделението за правна заштита** се вршат работи кои се однесуваат на правните работи во доменот на работата на Одделението и правните аспекти на

заштитата на културното наследство и тоа: учествува во изготвувањето на одлуките и општите акти за работите од негова надлежност; вршење стручно-административни работи за стручните и советодавните тела за работите од негова надлежност и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежност согласно законите и другите прописи; подготовка на упатства, наредби и други акти за постапување што ги донесува директорот на Управата; изработка на студии, анализи, програми, информации и други студиско-аналитички материјали за културното наследство и другите заштитени добра; следење, проучување, истражување и анализирање на состојбите и покренување иницијативи, поведување постапки пред надлежните органи и предложување акти и мерки за остварување, развој и унапредување на правната заштита на културното наследство; изработување на акти за прогласување, промена и престанок на заштитата, вклучувајќи и други правни акти во врска со културното наследство; вршење на работи поврзани со правото на првенствено купување, хипотекарни односи, експропријација и други имотно-правни работи во врска со културното наследство и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежности согласно законите и другите прописи. Во Одделението своите работни задачи ги извршуваат две вработени лица.

Во извештајниот период извршени се следните работи:

1. НОРМАТИВНО – ПРАВНИ РАБОТИ

- На ниво на Секторот за меѓународна соработка, документација и дигитализација на културното наследство и Секторот за општи работи финансии и правна заштита дадени се 3 мислења (абелешки и коментари по Предлог законот за заштита на културното наследство.

2. СТУДИСКО - АНАЛИТИЧКИ РАБОТИ

Активно учество во првична ревизија на елаборатите за (ре) валоризација на недвижно културно наследство.

3. УПРАВНО – ПРАВНИ РАБОТИ

Одлуки за прогласување на културно наследство од особено значење

Изработени се **9 предлог одлуки** за прогласување на културно наследство од особено значење и тоа:

- Предлог-Одлука за прогласување на Споменичката целина Бања Банско, с.Банско, Струмица, поткатегорија исклучително значење;
- Предлог-Одлука за прогласување на Споменичката целина Вардарски рид – Гортинија, општина Гевгелија за културно наследство од особено значење, поткатегорија големо значење;
- Предлог – Одлука за прогласување на Споменичката целина Големо градиште Коњух, општина Кратово за културно наследство од особено значење поткатегорија голрмо значење;
- Предлог-Одлука за прогласување на збирката на движно културно наследство Збирка на аудиозаписи на првата научно – музичка манифестација во Република Северна Македонија – Струшка музичка есен, за културно наследство од особено значење, поткатегорија големо значење;
- Одлука за прогласување на **споменичката целина – Село Горно Врановци, општина Чашка** за културно наследство од особено значење, поткатегорија големо значење - донесена од Владата на Република Северна Македонија;
- Одлука за прогласување на споменикот на културата **Манастир Св. Никита с. Горјани, општина Чучер Сандево** за културно наследство од особено значење, поткатегорија исклучително значење и истата е доставена на мислење до Секретаријатот за законодавство;;
- Одлука за прогласување на **Споменичката целина Комплекс на сакрални објекти во старото урбано јадро на Струмица** за културно наследство до особено значење, поткатегорија големо значење и истата е доставена на мислење до Националниот совет за културно наследство во Министерството за култура;
- Одлука за прогласување на поединечно културно наследство – **Бронзен сад за загревање течности Аутепса од Гевгелија** за културно наследство од особено значење, поткатегорија исклучително значење и истата е доставена на мислење до Националниот совет за културно наследство во Министерството за култура;
- Одлука за прогласување на споменикот **Капан ан во Скопје** во споменичката целина Стара скопска чаршија за културно наследство од особено значење, поткатегорија големо значење и истата е доставена на мислење до Националниот совет за културно наследство во Министерството за култура.

Решенија прогласување на значајно културно наследство

Врз основа на Елаборат за (ре) валоризација на недвижно културно наследство и Предлог за донесување на акт за прогласување на значајно културно наследство, согласно член 40 од Законот за заштита на културното наследство, изготви 4 **решенија** за прогласување на значајно културно наследство и тоа:

- Решение за прогласување на Куќата на ул.Кочо Рацин бр.11 во Берово, за значајно културно наследство;
- Решение за прогласување на Спомeничката целина Врбјанска чука, с.Славеј, општина Кривогаштани, за значајно културно наследство;
- Решение за прогласување на куќа од старoградска архитектура на ул.Тошо Арсовбр.23, Струмица, за значајно културно наследство;
- Решение за прогласување на **Спомeничката целина Маркова кула, с. Корешница, општина Демир Капија** за значајно културно наследство.

Решенијата за прогласување на значајно културно наследство беа донесени по претходно спроведена постапка на прибирање мислења од надлежните општини, Министерството за транспорт и врски, Министерството за животна средина и просторно планирање, сопствениците и корисниците.

Во процедура на донесување на значајно културно наследство, согласно член 40 од Законот за заштита на културното наследство, се и 8 недвижни културни добра за кои се доставени елаборати за (ре)валоризација и истите се доставени на мислење до надлежните субјекти или се вратени на доработка на изготвувачите.

Решение за регистрација ex lege

Врз основа на пријава за регистрација ex lege во согласност со член 46 став 1 точка 1 од Законот за заштита на културното наследство, изготвени се **3** решенија за регистрација, и тоа:

- Решение за регистрација ex lege на нумизматичка збирканa Музеј на град Неготино;
- Решение за регистрација ex lege на Збирка на археолошки предмети од антички период на Музеј на град Неготино;
- Решение за регистрација ex lege на Нумизматичка збирка во Дом на културата Мирка Гинова Демир Капија.

Други решенија

- Изготвени се **17 решенија** за формирање на комисии и стручни тела;
- Донесено е 10 **решенија** за запирање на постапката за прогласување.

Решенија за регистрација во Националниот регистар на културно наследство

Врз основа на член 46 став 3 од Законот за заштита на културното наследство изготви **5 решенија за регистрација во Националниот регистар на културното наследство** и тоа:

- Решение за регистрација на привремено заштитено добро ex lege – **Зграда на Технометал Вардар** во Националниот регистар на културното наследство;
- Решение за регистрација на движно културно наследство – **Античка нумизматичка збирка** на НУ Археолошки музеј на Република Северна Македонија во Националниот регистар на културното наследство;
- Решение за регистрација на движно културно наследство – **Збирка Епиграфика и камена пластика** на НУ Археолошки музеј на Република Северна Македонија во Националниот регистар на културното наследство;
- Решение за регистрација на движно културно наследство – **Средновековна нумизматичка збирка** на НУ Археолошки музеј на Република Северна Македонија во Националниот регистар на културното наследство;
- Решение за регистрација на движно културно наследство – Збирка на етнолошки предмети на ЛУ Градски музеј – Крива Паланка во Националниот регистар на културното наследство.

Решенија за прогласување на културно наследство во опасност

Врз основа на барања за прогласување на културно наследство во опасност во согласност со член 43 од Законот за заштита на културното наследство изготви **3 Решенија за прогласување на културното наследство во опасност** и тоа:

- Решение за прогласување на **Дваесет (20) икони илегално изнесени и вратени во Република Северна Македонија во 2023 година** за културно наследство опасност
- Решение за прогласување на **Управната зграда на НУ Музеј Др Никола Незлобински во Струга** за културно наследство опасност
- Решение за прогласување на **Куќата на Момирови на ул. Илинденска бр.51 во Охрид**, за културно наследство опасност

Решенија за привремена заштита

Врз основа на Елаборат за привремена заштита и Предлог за донесување на акт за привремена заштита, согласно член 39 од Законот за заштита на културното наследство, изготви **1 решение за прогласување на значајно културно наследство** и тоа:

- Решение за привремена заштита на **археолошкиот локалитет, с. Горна Бањица, општина Гостивар.**

Решенија за формирање на комисии

Врз основа на член 145 став од Законот за заштита на културното наследство изготви **6 решенија за формирање на комисија за ревизија на елаборати.**

Тужби

По доставена тужба од Исламската верска заедница на Република Северна Македонија против НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Струмица и Република Северна Македонија, изготви **1 одговор на тужба** до Државното правобранителство на РСМ за подрачјето на Струмица.

Ургенции

Изготви **8 ургенции** до НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Струмица (1), НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид (2), НУ Конзерваторски центар – Скопје (1), Биро за процена (2), Општина Охрид (1) и Комисијата за ревизија на Елаборатот за валоризација споменичката целина Мал Ринг 2 во Скопје (1).

Известувања

Изготви **13 известувања** до различни државни органи и јавни установи и физички и правни лица.

Барања

Изготви **37 барања** до различни државни органи и јавни установи и физички и правни лица.

4. ИМОТНО – ПРАВНИ ОДНОСИ

Право на првенствено купување

Врз основа на доставени понуди за реализирање на правото на првенствено купување од сопстениците, согласно член 140 од Законот за заштита на културното наследство донесени се **22 акти/одговори** по барања за реализација на правото на првенствено купување на културно добра.

Известувања за правен статус на недвижни добра и за ставање под хипотека

По барање на заинтересираните субјекти, изготвени се 5 **известувања** за правниот статус на недвижни добра и ставање под хипотека.

Ослободување од данок на имот

Изготвени се 2 известувања за ослободување од данок на имот.

Известувања

Во комуникација со другите органи на управата и приватни странки изработени се **78 известување** од областа на заштитата на културното наследство.

Ургенции

Изготвена е една ургенција до Министерството за правда – Биро за процена

Експропријација

Согласно член 143 од Законот за заштита на културното наследство води преписка по **2 постапки за експропријација** и тоа:

- Експропријација на недвижност на КП 15959 КО Охрид 3 ;
- Експропријација на недвижност на КП 3771/1, КП 3772/1 и КП 3776/2 КО Валандово

Приватизација

- Врз основа на барања за приватизација, достави **1 известување за приватизација на градежно земјиште во државна сопственост во КО Центар 1 во Скопје** и **2 барања на мислење за приватизација на градежно земјиште во Скопје.**

Размена на недвижни добра

Врз основа на Предлог за размена на недвижни ствари имот сопственост на Република Северна Македонија со недвижни ствари – приватна сопственост од

страна на Друштво за туризам, трговија, услуги и угостителство Мартива Палас Турс ДООЕЛ изготви **1 барања на мислења** за размена на недвижни ствари.

Отуѓување на недвижни добра

- Врз основа на барање за отуѓување на градежно земјиште со цел оформување на градежна парцела, изготви **1 известување** за отуѓување на градежно земјиште сопственост на Република Северна Македонија за оформување на градежна парцела предвидена со урбанистички план или урбанистичка планска документација.

- **Давање на право на трајно користење на недвижни добра**

Врз основа на барање за трајно користење на недвижни добра изготви **1 мислење за давање право на трајно користење** на градежно земјиште сопственост на РСМ на Универзитетот Мајка Тереза во Скопје .

Правен статус на недвижни добра

По барање на заинтересираните субјекти, изготви **9 известувања за правниот статус на недвижни добра.**

Даночни повластици

Согласно член 127 од Законот за заштита на културното наследство, изготви **1 известување** со кои сопствениците на заштитени добра имаат даночни повластици утврдени со Законот за данок на имот.

Запишување на промени во катастарот на недвижности

Врз основа на барања за ставање прибелешка (запишување, бршење или промена на статусот на културно наследство) во Имотен лист изготви **1 барање** до Агенцијата за катастар на недвижности

5. ДРУГИ АКТИВНОСТИ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ОДДЕЛЕНИЕТО

- Член во работата на **Комисијата за одлучување по прекршок** формирана со решение на Управата;

- Овластена со решение за постапување по претставки и предлози (одговорено по една претставка);
- Номинирана со решение за член на работната група за изработка на функционалната анализа, Правилник за внатрешна организација и Правилник за систематизација на работните места во Управата за заштита на културното наследство;
- Член во техничката работна група со цел обезбедување на координиран пристап во изнаоѓање на потребните решенија во различните стручни области поврзани со консолидација на земјоделското земјиште;
- Изготвена е информација за проблемите кои произлегуваат при водење на постапките за експропријација утврдена како надлежност со Законот за заштита на културното наследство и истата е доставена до Владата на РСМ;
- Изготвена е информација за обезбедување на неопходни средства за спроведување на постапка за експропријација во рамките на Аквадуктот во Скопје;
- Дадено е мислење до Влада за оттуѓување на градежно земјиште во сопственост на РСМ на ГП 1.01, општина Чешиново;
- Дадено е мислење по постапка за оттуѓување на градежно земјиште во сопственост на РСМ за оформување на градежна парцела предвидена со урбанистички план или урбанистичка планска документација, доколку лицето има во сопственост повеќе од 30% од градежната парцела и тоа за ГП 3.7 на територија на КО Центар 1;
- Дадени се **4** известувања по барање на Народниот правобранител во врска со Аквадуктот во Скопје;
- Учество како член на комисија за ставање на печатите на Управата вон употреба, нивно уништување како и донесување на акти за ставање во употреба на нови печати;
- Овластена со решение за Офицер за заштита на лични податоци;
- Изработен Правилник за начинот на вршење на видео надзорот во службените простории на Управата за заштита на културното наследство;
- Изработена анализа на целта, односно целите за која се поставува видео надзорот во УЗКН;
- Заменик Член во Комисија за одлучување по прекршок;
- Заменик офицер за заштита на личните податоци;
- Овластено лице за постапување по претставки и предлози (постапено по 1 претставка).

Во **Одделението за архивски и стручно-административни работи** се вршат студиско аналитички и други работи во врска со архивските, документационо-техничките и други административни и технички работи што се однесуваат на: примање и распоредување акти; прием, средување и обработка на документацијата и архивирање предмети од непосреден делокруг на директорот на Управата; собирање, средување и обработка на архивски матгеријали од непосреден делокруг на директорот на Управата; упишување на Управни предмети во уписници; непосредна коресподенција на директорот; како и другите дополнително превземени активности; канцелариски работи и организирање на прием и помош на странки и други општи работи; воспоставување на контакт со медиумите, а со

цел информирање на јавноста за работата од делокругот на надлежностите на Управата, организирање на прес конференции, јавни расправи, изјави и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежност согласно законите и другите прописи. Во Одделението своите работни задачи ги извршуваат шест вработени лица и двајца надворешни соработници.

Во извештајниот период извршени се следните работи:

1. АРХИВА

- Прием, прегледување и распоредување на актите, нивно заведување во деловодник (електронски) и доставување на работа кај стручните лица, административно-техничко обработување на актите, испраќање на актите, разведување и класифицирање на актите;
- Водење на книги за евиденција: деловодник - електронски (основна книга за евиденција) - **4051** основни броеви (вкупно **11517** подброеви), интерна доставна книга - **10310** заведени броеви, доставна книга за пошта - **5577** пратки и книга за место - **492** пратки, попис на акти за влезни фактури (кој се води електронски) - **441** фактури и попис на акти за патни налози - вкупно **264** патни налози; Морам да напоменам дека за прв пат откако работам во Управата за заштита на културно наследство, бројот на предмети зашишан во интерна доставна книга е петтоцифрен! Во 2023 година имало 9503 заведени броеви во интерна доставна книга, а оваа година тој е за 807 предмети поголем, вкупниот број на подброеви само во електронски деловодник во 2023 година бил 10821, оваа година е за 696 броеви поголем, а на оваа цифра се додаваат и предметите заведени во Управната постапка, и Уписникот за претставки и предлози;
- Водење на посебен деловодник за управни предмети УП 1 - исто така се води електронски и има **1134** основни предмети;
- Се води и уште еден посебен деловодник за претставки и предлози УПП (електронски), кој има **7** основни предмети;
- Во април месец 2024 година комплетно беше завршен пописот и опис на архивскиот материјал за 2023 година;
- одбирање на архивскиот од документарниот материјал;
- средување на архивскиот и документарниот материјал по организациони единици и датуми;
- евидентирање (опис и попис) на архивскиот материјал;
- сместување во регистратори и архивски кутии, чување и заштита на документарниот и архивскиот материјал;
- достава на пошта од и до органите и врши курирски работи за потребите на Управата.

2. ОПШТИ РАБОТИ

- Попис и сортирање на веќе постоечкиот библиотечниот фонд на Управата и воведување на електронска база со која се овозможува лесно користење и евиденција на литературата: **687 книги и 370 списанија**
- Издавање на книги на вработените и заведување во библиотечна книга;
- Тековна подготовка на базата во координација со претпоставените за да се овозможување на користење на базата од страна на вработените;
- Зголемување на библиотечниот фонд со примање на нови доставени книги до Управата и нивно заведување;
- Останати преписки со други институции за давање на податоци и информации.

Во својство на Претседател на комисија за попис на архивскиот материјал за 2023 година со архивски бр. 03-55/1 од 03.01.2024 еден од вработените ги реализираше следните активности и задачи:

- Документирани и прегледани се **3756** предмети со основни броеви и **10821** предмети со подброеви, во Управна Постапка се документирани **1222** броја;
- Прием, прегледување и распоредување на трајните акти, заведување на **763 архивски трајни предмети** во базата за потребите на пописот и распределување на работа до членовите на комисијата, како и административно-техничко обработување на актите и нивна класификација;
- Сместување во регистратори и архивски кутии, чување и заштита на документарниот и архивскиот материјал;
- Достава на Попис и опис до Државен архив на република Северна Македонија со архивски бр. 03-55/2 од 22.04.2024;
- Преглед и подготовка за предавање документација до одделението за човечки ресурси со архивски број 04-1963/1 од 23.05.2024 за постапка од 2023 година;
- Превоз на службени лица на локално ниво и државно ниво.

Во **Одделението за финансиски прашања** се вршат работи што се однесуваат на следење и примена на законските и подзаконските акти од областа на буџетското и материјално - финансиското работење, подготовка на буџетот на Управата и неговата измена и дополнување; следење на извршувањето на буџетот на Управата; контрола на извршувањето на утврдените политики и оперативното управување; управување, следење и контрола на состојбата и движењето на средствата утврдени со буџетот; изготвување на годишни, квартални и месечни финансиски планови за буџетот на Управата; изготвување на финансиски план за извршување на буџетот; сметководствено евидентирање на извршување на буџетот и подготвување на годишна сметка; подготовка, примање, ликвидирање и контрола на сметководствената документација; пресметување и исплата на платите на вработените во Управата; изготвување на годишен план за јавни набавки и следење на нивната реализација; давање мислења по предлог активности што ги

изготвуваат другите организациони единици на субјектот и предлогот на акти на други субјекти кои имаат и може да имаат финансиски импликации за буџетот на Управата; изготвување на информации и извештаи за извршувањето на буџетот и други финансиски работи. Во Одделението нема редовно вработени лица, работите ги извршува Раководителот на секторот, а зодредени работни задачи ги извршува еден вработен од Одделението за архивски и стручно-административни работи.

Во извештајниот период изврши работи кои можат да бидат генерализирани во неколку групи и тоа:

1. Следење на законските прописи од делокругот на работа на одделението;
2. Извршување на буџетот на Управата за 2024 година, преку изработка на финансиски планови, проширување и промена на плановите и пренамена на средства по конта и програми на одобрениот буџет;
3. Изработка на предлог буџет за 2025 година;
4. Спроведување и следење на јавните набавки за потребите на Управата;
5. Финансиско управување и координација на капиталните проекти;
6. Пресметка и исплата на плати и придонеси од плати;
7. Благајничко работење;
8. Трезорско работење;
9. Изработка на завршна с-ка за сметките на Управата;
10. Буџетска контрола;
11. Буџетска координација;
12. Учество или давање на консултација во изработката на актите на Управата кои предизвикуваат или можат да предизвикаат финансиски импликации и др;
13. Работи и работни задачи кои се во надлежност на другите сектори и независни одделенија во Управата.

Во **Одделението за управување со човечките ресурси** се вршат студиско-аналитички и други работи во врска со спроведување активности за управување со човечки ресурси; проучување и единствена примена за законите и подзаконските акти во врска со остварувањето на правата, обврските и одговорностите на вработените, изготвување на поединечни акти во врска со остварување на правата, обврските и одговорностите на административните сужбеници и другите вработени и давање мислење и упатства во однос на истети; функционална анализа на работните места во Управата и методолошка, организациска и техничка поддршка во изработка на актите за внатрешна организација и систематизација на работните места; обезбедување стручно-оперативна и логистичка поддршка во спроведување на постапките за пополнување на слободните работни места во

Управата и во врска со воведувањето во работата и менторството; координирање на системот на оценување во Управата, вршење на аналитичка обработка на податоците и подготвување на извештаи во врска со оценувањето; анализа на потребите од обуки, подготвување на годишна програма за обука на вработените во Управата, следење и анализирање на реализацијата и подготвувањето на извештаи за степенот на реализирање на обуките; развивање политики и упатства во насока на подобрување на внатрешната култура и начинот на работење во Управата од аспект на управувањето со човечки ресурси; развива политики за унапредување на дисциплината на вработените во Управата без примена на дисциплински мерки и обезбедува стручно-оперативна поддршка во водењето на постапките за утврдување на дисциплинска и материјална одговорност; подготвување на сите видови акти кои произлегуваат од законските и подзаконските акти кои се однесуваат на вработувањето, правата, должностите, одговорностите, престанокот на вработувањето и другите акти во врска со административните службеници од аспект на управување со човечки ресурски; изработка на аналитички материјали од делокругот на кадровската политика и развој на човечките ресурси, како и развој на базата на податоци во врска со управувањето со човечки ресурси; соработка со Агенцијата за администрација на Република Македонија и Министерството за информатичко општество и администрација, во однос на сите прашања поврзани со реализација на одредбите од Законот за административни службеници, Законот за вработените во јавниот сектор и други закони; водење на персонални досиеја, подготвување квартални и годишни извештаи за управувањето со човечки ресурси во Управата и други работи што ќе бидат утврдени во делокругот на надлежности согласно законите и другите прописи.

V. ФИНАНСИСКО РАБОТЕЊЕ

За работа на Управата согласно буџетот за 2024 година беа одобрени 73.932.000,00 денари на сметка 180016009760310 (буџетска с-ка). По основ на ребаланс на буџет и прераспределба на средства, средствата на буџетската сметка изнесуваа вкупно 47.497.244,00 денари, со процент на реализација од 89,85%.

За реализација на капиталните проекти, Скопска тврдина Кале, Возобновување на Светиклиментовиот факултет на Плаошник и Евиденција на културното наследство за 2024 година беа одобрени 29.000.000,00 денари. По основ на ребаланс на буџет и прераспределба на средства, средствата за реализација на капиталните проекти изнесуваа вкупно 46,784,262 денари, со процент на реализација од 98,81%.

Во продолжение е прикажан табеларен преглед на одобрени средства, средства по ребаланс и прераспределба на средства, одобрен план за реализација (за самофинансирачката и донаторските сметки), износ на реализација и процент на реализација, кој се однесува на извештајниот период.

BUXETSKA S-KA 603-10

STAVKA	POTSTAVKA	O P I S	Odobren Buxet na 01.01.2024	Rebalans na Buxet i prenameni и др. so 31.12.2024	Realizacija na 31.12.2024	Realizacija vo %
			'000 MKD	'000 MKD	'000 MKD	'000 MKD
		Rashodi				
40		**PLATI I NADOMESTOCI**	**31,872,000**	**32,376,984**	**32,376,984**	**100.00**
	401	Osnovni plati	22,300,000	22,933,020	22,933,020	100.00
	402	Pridonesi za socijalno osiguruvawe	9,000,000	8,916,732	8,916,732	100.00
	404	Nadomestoci	572,000	527,232	527,232	100.00
42		**STOKI I USLUGI**	**9,980,000**	**9,680,000**	**9,460,521**	**97.73**
	420	Patni i dnevni rashodi	1,000,000	700,000	700,000	100.00
	421	Komunalni uslugi, greewe, komunikacija i transport	3,000,000	3,000,000	3,000,000	100.00
	423	Siten inventar, alat i drugi materijali za popravki	300,000	300,000	300,000	100.00
	424	Popravki i tekovno odr`uvawe	2,600,000	2,600,000	2,600,000	100.00
	425	Dogovorni uslugi	2,800,000	2,800,000	2,596,160	92.72
	426	Drugi tekovni rashodi	280,000	280,000	264,361	94.41
46		**SUBVENCII I TRANSFERI**	**280,000**	**440,000**	**440,000**	**100.00**
	464	Razni transferi	280,000	440,000	440,000	100.00
48		**KAPITALNI RASHODI**	**31,800,000**	**5,000,260**	**400,260**	**8.00**
	480	Kupuvawe na oprema i ma{ini	1,800,000	400,260	400,260	100
	485	Vlo`uvawa i nefinansiski sredstva	30,000,000	4,600,000	0	0.00
		VKUPEN BUXET	**73,932,000**	**47,497,244**	**42,677,765**	89.85

48		**Kapitalni proekti**	**29,000,000**	**46,784,262**	**46,226,802**	98.81
	482	21 - Skopska tvrdina Kale	3,000,000	3,000,000	3,000,000	100.00
	482	22 - Univerzitet na Sv.Kliment kaj Plao{nik	23,000,000	40,784,262	40,226,802	98.63
	464	28 - Evidencija na kulturnoto nasledstvo	3,000,000	3,000,000	3,000,000	100.000

SAMOFINANSIRA^KA S-KA 787-17

STAVKA	POTSTAVKA	O P I S	Odobren Buxet na 01.01.2024	Rebalans na Buxet i prenameni и др. so 31.12.2024	Realizacija na 31.12.2024	Realizacija vo %
			'000 MKD	'000 MKD	'000 MKD	'000 MKD

		Rashodi				
46		**SUBVENCII I TRANSFERI**	**90,141**	**261,462**	**2,360**	**0.90**
	464	Razni transferi Samofinansira~ka	90,141	261,462	2,360	1

DONACII - UNESKO 785-10, SOVET NA EVROPA 785-24, CENTRALNO EVROPSKA INICIJATIVA 754-43

STAVKA	**POTSTAVKA**	**O P I S**	**Odobren Buxet na 01.01.2024**	**Rebalans na Buxet i prenameni и др. so 31.12.2024**	**Realizacija na 31.12.2024**	**Realizacija vo %**
			'000 MKD	**'000 MKD**	**'000 MKD**	**'000 MKD**
		Rashodi				
46		**SUBVENCII I TRANSFERI**	**1,083,619**	**1,083,619**	**2,360**	**0.22**
	464	Razni transferi UNESKO	234,785	234,785	2,360	1.01
	464	Razni transferi Sovet na Evropa	829,441	829,441	0	0.00
	464	Razni transferi CEI	19,393	19,393	0	0.00

VII. КОНТАКТ ИНФОРМАЦИИ

Адреса: ул.Павел Шатев бр.3, П.Фах бр.220, Скопје

Телефон: 02/5517-700

Веб страна: WWW.UZKN.GOV.MK

Социјални мрежи: https://facebook.com/Uprava.za.zastita.na.kulturnoto.nasledstvo